

II

(Įstatymo galios neturintys teisės aktai)

TARPTAUTINIAIS SUSITARIMAIS ĮSTEIGTŲ ORGANŲ PRIIMTI AKTAI

Pagal tarptautinę viešąją teisę juridinę galią turi tik JT EEK tekstų originalai. Šios taisyklės statusas ir įsigaliojimo data turėtų būti tikrinami pagal paskutinę statusą nurodančio JT EEK dokumento TRANS/WP.29/343 versiją, kurią galima rasti <http://www.unece.org/trans/main/wp29/wp29wgs/wp29gen/wp29fdocsts.html>.

Jungtinių Tautų Organizacijos Europos ekonomikos komisijos (JTO EEK) taisyklė Nr. 14 – „Suvienodinti reikalavimai dėl transporto priemonių patvirtinimo, atsižvelgiant į saugos diržų tvirtinimo įtaisus, ISOFIX tvirtinimo sistemas ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisus“

Įtrauktas visas galiojantis tekstas iki:

07 serijos pakeitimų 1 papildymo; įsigaliojimo data – 2010 m. rugpjūčio 19 d.

TURINYS

TAISYKLĖ

1. Taikymo sritis
2. Apibrėžtys
3. Patvirtinimo paraiška
4. Patvirtinimas
5. Specifikacijos
6. Bandymai
7. Patikrinimas per saugos diržo tvirtinimo įtaisų statinius bandymus ir po jų
8. Transporto priemonių tipo pakeitimai ir taikymo srities išplėtimo patvirtinimas
9. Gamybos atitiktis
10. Baudos už gamybos neatitiktį
11. Eksploatacijos instrukcijos
12. Visiškas gamybos nutraukimas
13. Už patvirtinimo bandymus atsakingų technikos tarnybų ir administracijos padalinių pavadinimai ir adresai
14. Pereinamojo laikotarpio nuostatos

PRIEDAI

- 1 priedas – Pranešimas dėl transporto priemonių tipo patvirtinimo (taikymo srities išplėtimo patvirtinimo, atsisakymo suteikti patvirtinimą, patvirtinimo panaikinimo, visiško gamybos nutraukimo), atsižvelgiant į saugos diržų tvirtinimo įtaisus ir ISOFIX tvirtinimo sistemas ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisą, jei jie įrengti, pagal Taisyklę Nr. 14.
- 2 priedas – Patvirtinimo ženklo išdėstymas

- 3 priedas – Veiksmingo diržų tvirtinimo įtaisų vieta
- 4 priedas – H taško ir liemens tikrojo kampo nustatymo variklinių transporto priemonių sėdimosiose vietose tvarka
- 1 priedėlis – Trimačio H taško įrenginio aprašas
- 2 priedėlis – Trimatė atskaitos plokštuma
- 3 priedėlis – Sėdimųjų vietų atskaitos duomenys
- 5 priedas – Traukos įtaisas
- 6 priedas – Mažiausias tvirtinimo vietų skaičius ir apatinių tvirtinimo įtaisų vieta
- 1 priedėlis – Apatinių tvirtinimo įtaisų vieta: tik kampams taikomi reikalavimai
- 7 priedas – Dinaminis bandymas, kaip alternatyva saugos diržo tvirtinimo įtaisų statiniam tvirtumo bandymui
- 8 priedas – Manekeno specifikacijos
- 9 priedas – ISOFIX tvirtinimo sistemos ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisai
1. TAIKYMO SRITIS
- Ši taisyklė taikoma:
- a) M ir N ⁽¹⁾ kategorijos transporto priemonėms, atsižvelgiant į saugos diržų, skirtų į priekį arba atgal atgręžtoms suaugusiųjų sėdynėms, tvirtinimo įtaisus.
- b) M₁ kategorijos transporto priemonėms, atsižvelgiant į ISOFIX tvirtinimo sistemas ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisus, skirtus vaikų apsaugos įrangai. Kitų kategorijų transporto priemonės, kuriose įrengti ISOFIX tvirtinimo įtaisai, taip pat turi atitikti šios taisyklės nuostatas.
2. APIBRĖŽTYS
- Šioje taisyklėje:
- 2.1. „Transporto priemonės tvirtinimas“ – transporto priemonės tipo, kuriame įrengti nurodytų tipų saugos diržų tvirtinimo įtaisai, tvirtinimas.
- 2.2. „Transporto priemonių tipas“ – variklinių transporto priemonių, kurių nesiskiria šios esminės savybės: transporto priemonės konstrukcijos arba sėdynių, prie kurių tvirtinami saugos diržų tvirtinimo įtaisai ir ISOFIX tvirtinimo sistemos bei ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisai, jei jie įrengti, matmenys, linijos ir sudedamųjų dalių medžiagos, o jei tvirtinimo įtaisų tvirtumas bandomas taikant dinaminį bandymą – kiekvienos tvirtinimo sistemos sudedamosios dalies charakteristikos, ypač atsižvelgiant į apkrovos ribotuvo veikimą, darantį įtaką jėgoms, kurios veikia saugos diržų tvirtinimo įtaisus.
- 2.3. „Diržo tvirtinimo įtaisai“ – transporto priemonės arba sėdynių konstrukcijos dalys arba bet kuri kita transporto priemonės, kurioje tvirtinami saugos diržai, dalis.
- 2.4. „Veiksmingo diržo tvirtinimo įtaisas“ – taškas, įprastai naudojamas nustatyti, kaip nurodyta 5.4 punkte, kiekvienos saugos diržo dalies kampą jį užsisėgusio asmens atžvilgiu; tai vieta, prie

⁽¹⁾ Kaip apibrėžta Suvestinės rezoliucijos (R.E.3) 7 priede, dokumentas TRANS/WP29/78/Rev.1/Amend.2 su paskutiniais pakeitimais, padarytais 4 pataisa.

kurios reikėtų pritvirtinti juostą, kad juostos padėtis būtų tokia, kokia turėtų būti ją užsisegus; šis taškas, atsižvelgiant į saugos diržo kietąsias dalis, esančias prie tvirtinimo įtaiso, gali būti, bet gali ir nebūti tikrasis diržo tvirtinimo taškas.

- 2.4.1. Pavyzdžiui, kai:
 - 2.4.1.1. transporto priemonės arba sėdynės konstrukcijoje naudojamas juostos kreipiklis, veiksmingo diržo tvirtinimo tašku laikomas kreipiklio vidurio taškas, kuriame juosta išlenda iš kreipiklio diržo naudotojo pusėje; ir
 - 2.4.1.2. kai diržas eina tiesiai nuo asmens į įtraukiklį, pritaisytą prie transporto priemonės arba sėdynės konstrukcijos be tarpinio kreipiklio, veiksmingo diržo tvirtinimo tašku laikoma diržo ritės ašies sankirta su plokštuma, kuri kerta suvyniotos ant ritės diržo juostos vidurio liniją;
- 2.5. „Grindys“ – apatinė transporto priemonės kėbulo dalis, jungianti transporto priemonės šonines sienas. Šiuo atveju grindys apima ir iškyšas, presuotas vietas bei kitus sutvirtinimus, net jeigu jie yra po grindimis, pvz., išilginiai ir skersiniai konstrukcijos elementai.
- 2.6. „Sėdynė“ – konstrukcija, kuri gali būti integruota į transporto priemonės konstrukciją arba į ją neintegruota, parengta naudoti ir skirta sėdėti vienam suaugusiam asmeniui. Terminas taikomas ir atskirai sėdynei, ir daugiavietės sėdynės daliai, skirtai sėdėti vienam asmeniui.
 - 2.6.1. „Priekinė keleivio sėdynė“ – bet kuri sėdynė, kurios labiausiai į priekį nutolęs H taškas yra vertikaloje skersinėje plokštumoje, kertančioje vairuotojo R tašką, arba prieš jį.
- 2.7. „Sėdynių grupė“ – arba daugiavietė, arba keletas atskirų, bet viena šalia kitos įrengtų, sėdynių (t. y. įtaisytų taip, kad vienos iš šių sėdynių priekiniai tvirtinimo įtaisai yra vienoje linijoje su galiniais tvirtinimo įtaisais arba į priekį nuo jų ir vienoje linijoje su kitos sėdynės tvirtinimo įtaisais arba už jų), skirtų sėdėti vienam arba keletui suaugusių asmenų.
- 2.8. „Daugiavietė sėdynė“ – parengta naudoti konstrukcija, skirta sėdėti daugiau kaip vienam suaugusiam asmeniui.
- 2.9. „Sėdynės tipas“ – sėdynių kategorija, kurių nesiskiria šios esminės savybės:
 - 2.9.1. sėdynės konstrukcijos forma, matmenys ir medžiagos;
 - 2.9.2. reguliavimo ir visų fiksavimo įtaisų tipai ir matmenys;
 - 2.9.3. sėdynės diržo tvirtinimo įtaisų, sėdynės tvirtinimo įtaiso ir susijusių transporto priemonės konstrukcijos dalių tipas ir matmenys.
- 2.10. „Sėdynės tvirtinimo įtaisas“ – sistema, kuria sėdynė pritvirtinama prie transporto priemonės konstrukcijos, įskaitant susijusias transporto priemonės konstrukcijos dalis.
- 2.11. „Reguliavimo sistema“ – įtaisas, kuriuo gali būti reguliuojama sėdynė arba jos dalys, kad sėdynė prisitaikytų prie sėdinčio asmens kūno sudėjimo; šiuo įtaisu visų pirma galima reguliuoti:
 - 2.11.1. išilginį poslinkį;
 - 2.11.2. vertikalų poslinkį;
 - 2.11.3. polinkio kampą;
- 2.12. „Poslinkio sistema“ – įtaisas, kuriuo galima pastumti arba pasukti sėdynę arba vieną iš jos dalių be fiksuotos tarpinės padėties, kad keleiviai galėtų lengvai pasiekti už tos sėdynės esančią vietą.
- 2.13. „Fiksavimo įtaisai“ – bet kuris įtaisas, užtikrinantis, kad sėdynė ir jos dalys bus išlaikomos bet kurioje naudojimo padėtyje, ir apimantis įrenginius, kuriais sėdynės atlošas užfiksuojamas sėdynės atžvilgiu, o sėdynė – transporto priemonės atžvilgiu.

- 2.14. „Atskaitos zona“ – tai vieta tarp dviejų vertikalių išilginių plokštumų, esančių viena nuo kitos 400 mm atstumu ir simetriškų H taško atžvilgiu, kurią apibrėžia galvos pavidalo prietaiso, aprašyto Taisyklės Nr. 21 1 priede, sukimasis nuo vertikalios padėties iki horizontalios. Prietaisas turi būti nustatytas į padėtį, aprašytą minėtame Taisyklės Nr. 21 priede, ir turi būti nustatytas jo didžiausias ilgis – 840 mm.
- 2.15. „Krūtinės ląstos apkrovos ribotuvo funkcija“ – bet kuri saugos diržo ir (arba) sėdynės, ir (arba) transporto priemonės dalis, kurios paskirtis apriboti sulaikymo jėgų, veikiančių keleivio krūtinę per susidūrimą, lygį.
- 2.16. „ISOFIX“ – sistema, skirta prijungti vaikų apsaugos įrangą prie transporto priemonės; ją sudaro du standūs transporto priemonės tvirtinimo įtaisai, du atitinkami standūs vaikų apsaugos įrangos įtaisai ir priemonė, ribojanti vaikų apsaugos įrangos išilginį supimąsi.
- 2.17. „ISOFIX padėtis“ – sistema, leidžianti įtaisyti:
- a) universalią į priekį atsuktą vaikų apsaugos įrangą ISOFIX, kaip apibrėžta Taisyklėje Nr. 44;
 - b) pusiau universalią į priekį atsuktą vaikų apsaugos įrangą ISOFIX, kaip apibrėžta Taisyklėje Nr. 44;
 - c) pusiau universalią atgal atsuktą vaikų apsaugos įrangą ISOFIX, kaip apibrėžta Taisyklėje Nr. 44;
 - d) pusiau universalią į šoną pasuktą vaikų apsaugos įrangą ISOFIX, kaip apibrėžta Taisyklėje Nr. 44;
 - e) arba specialiųjų transporto priemonių vaikų apsaugos įrangą ISOFIX, kaip apibrėžta Taisyklėje Nr. 44.
- 2.18. „ISOFIX apatinis tvirtinimo įtaisas“ – vienas 6 mm skersmens standus, apvalus, horizontalus strypas, besitęsiantis nuo transporto priemonės arba sėdynės konstrukcijos, skirtas pritvirtinti ir laikyti vaikų apsaugos įrangą ISOFIX su ISOFIX priedais.
- 2.19. „ISOFIX tvirtinimo sistema“ – iš dviejų apatinių ISOFIX tvirtinimo įtaisų padaryta sistema, skirta pritvirtinti vaikų apsaugos įrangą ISOFIX kartu su apsaugos nuo sukimosi įrenginiu.
- 2.20. „ISOFIX priedas“ – viena arba dvi jungtys, atitinkančios Taisyklės Nr. 44 reikalavimus, besitęsiančios nuo vaikų apsaugos įrangos ISOFIX konstrukcijos ir suderinamos su ISOFIX apatiniu tvirtinimo įtaisu.
- 2.21. „Vaikų apsaugos įranga ISOFIX“ – vaikų apsaugos įranga, atitinkanti Taisyklės Nr. 44 reikalavimus, tvirtinama prie ISOFIX tvirtinimo sistemos.
- 2.22. „Statinės jėgos taikymo įtaisas (SFAD)“ – bandymų įranga, kurioje įtaisomos transporto priemonės tvirtinimo sistemos ISOFIX ir kuri naudojama patikrinti tų sistemų tvirtumą ir transporto priemonės arba sėdynės konstrukcijos gebėjimą riboti sukimąsi per statinį bandymą. Bandymų įranga parodyta 9 priedo 1 ir 2 paveiksluose.
- 2.23. „Apsaugos nuo sukimosi įtaisas“:
- a) universaliai vaikų apsaugos įrangai ISOFIX skirtas apsaugos nuo sukimosi įtaisas, kurį sudaro ISOFIX viršutinė juosta;
 - b) pusiau universaliai vaikų apsaugos įrangai ISOFIX skirtas apsaugos nuo sukimosi įtaisas, kurį sudaro arba viršutinė juosta ir transporto priemonės prietaisų skydas, arba atraminė koja, skirta apriboti tvirtinimo sistemos sukimąsi priekinio susidūrimo atveju;
 - c) transporto priemonės sėdynėse nėra apsaugos nuo sukimosi įtaiso, skirto universaliai ir pusiau universaliai vaikų apsaugos įrangai ISOFIX.

- 2.24. „ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisas“ – įtaisas, kaip antai strypas, esantis apibrėžtoje zonoje, pritaikytas ISOFIX viršutinės juostos jungčiai ir perduodantis jos sulaikymo jėgą transporto priemonės konstrukcijai.
- 2.25. „ISOFIX viršutinės juostos jungtis“ – įtaisas, skirtas tvirtinti prie ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso.
- 2.26. „ISOFIX viršutinės juostos kilpa“ – ISOFIX viršutinės juostos jungtis, paprastai naudojama pritvirtinti ISOFIX viršutinę juostą prie ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso, kaip pateikta šios taisyklės 9 priedo 3 paveiksle.
- 2.27. „ISOFIX viršutinė juosta“ – austinė juosta (arba lygiavertė), besitęsianti nuo vaikų apsaugos įrangos ISOFIX viršaus iki ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso; joje įtaisyta reguliavimo įtaisas, įtempimo mažinimo įtaisas ir ISOFIX viršutinės juostos jungtis.
- 2.28. „Nukreipimo įtaisas“ yra skirtas padėti įrengti vaikų apsaugos įrangą ISOFIX, jis fiziškai nukreipia vaikų apsaugos įrangos ISOFIX priedus, kad jie būtų tinkamai nustatyti su ISOFIX apatiniais tvirtinimo įtaisais ir juos būtų lengviau pritaisyti.
- 2.29. „ISOFIX ženklinimo įranga“ – informacija, reikalinga montuojant vaikų apsaugos įrangą ISOFIX, apie ISOFIX padėtis transporto priemonėje ir kiekvienos ISOFIX padėties, atitinkančią ISOFIX tvirtinimo sistemas.
- 2.30. „Vaikų apsaugos įranga“ – viena iš septynių ISOFIX dydžio klasių įrangų, kaip apibrėžta Taisyklės Nr. 16 17 priedo 2 priedėlio 4 dalyje, ir kurios matmenys pateikti pirmiau paminėtos 4 punkto 1–7 paveiksluose. Tokia vaikų apsaugos įranga (CRF) yra nurodyta Taisyklėje Nr. 16, siekiant patikrinti, kokių dydžio klasių vaikų apsaugos sistemos ISOFIX gali būti pritaikomos transporto priemonės ISOFIX padėtyse. Viena iš CRF, vadinamoji ISO/F2 (B), parodyta minėtos 4 punkto 2 paveiksle, taip pat naudojama ir šioje taisyklėje, siekiant patikrinti vietą ir prieigos prie bet kurios ISOFIX apsaugos sistemos galimybę.
3. PATVIRTINIMO PARAIŠKA
- 3.1. Transporto priemonės tipo tvirtinimo paraišką, atsižvelgiant į diržų tvirtinimo įtaisyti, ISOFIX tvirtinimo sistemas ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisyti, jei yra, pateikia transporto priemonės gamintojas arba jo įgaliotasis atstovas.
- 3.2. Paraiška pateikiama kartu su toliau nurodytais dokumentais (trimis egzemplioriais) ir šia informacija:
- 3.2.1. bendros transporto priemonės konstrukcijos tinkamo mastelio brėžiniais, kuriuose turi būti parodytos diržų tvirtinimo įtaisų, veiksmingo diržų tvirtinimo įtaisų (tam tikrais atvejais), ISOFIX tvirtinimo sistemų ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisų, jei jie įrengti, vietos ir išsamiais diržų tvirtinimo įtaisų, ISOFIX tvirtinimo sistemų, jei jos yra, ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso, jei jis yra, ir jų tvirtinimo vietų brėžiniais;
- 3.2.2. naudotų medžiagų, kurios gali daryti poveikį diržų tvirtinimo įtaisų, ISOFIX tvirtinimo sistemų ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisų, jei jie yra, tvirtumui, specifikacija;
- 3.2.3. diržų tvirtinimo įtaisų, ISOFIX tvirtinimo sistemų ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisų, jei jie yra, techniniu aprašu;
- 3.2.4. diržų tvirtinimo įtaisų, ISOFIX tvirtinimo sistemų ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisų, jei jie yra pritaisyti prie sėdynės konstrukcijos, atveju:
- 3.2.4.1. išsamus transporto priemonės tipo aprašas sėdynių konstrukcijos, tvirtinimo įtaisų, jų reguliavimo ir fiksavimo įtaisų atžvilgiu;

- 3.2.4.2. gana išsamūs ir tinkamo mastelio sėdynių, jų tvirtinimo prie transporto priemonės įtaisų, reguliavimo ir fiksavimo įtaisų brėžiniai;
- 3.2.5. įrodymas, kad tvirtinimo įtaisų patvirtinimo bandyme naudota saugos diržų arba tvirtinimo sistema atitinka Taisyklę Nr. 16 tuo atveju, kai automobilio gamintojas pasirenka pakaitinį dinaminį tvirtumo bandymą.
- 3.3. Gamintojas už bandymus atsakingai technikos tarnybai savo nuožiūra pateikia tipinę tvirtintino transporto priemonių tipo transporto priemonę arba transporto priemonės dalis, kurios yra svarbios atliekant diržų tvirtinimo įtaisų bandymą, ISOFIX tvirtinimo sistemų ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisų, jei jie yra, bandymą.
4. PATVIRTINIMAS
- 4.1. Jei pagal šią taisyklę tvirtinti pateikta transporto priemonė atitinka svarbius šios taisyklės reikalavimus, turi būti suteiktas to transporto priemonės tipo patvirtinimas.
- 4.2. Kiekvienam patvirtintam tipui suteikiamas patvirtinimo numeris. Du pirmieji jo skaitmenys (šiuo metu 07 atitinka 07 pakeitimų seriją) rodo pakeitimų, į kuriuos įtraukti naujausi pagrindiniai techniniai taisyklės pakeitimai, kurie buvo padaryti išduodant patvirtinimą, seriją. Ta pati susitariančioji šalis negali to paties numerio suteikti kitam transporto priemonių tipui, kaip pirmiau apibrėžta 2.2 punkte.
- 4.3. Pranešimas apie transporto priemonės tipo patvirtinimą, taikymo srities išplėtimą, atsisakymą suteikti patvirtinimą, patvirtinimo panaikinimą arba visišką gamybos nutraukimą pagal šią taisyklę perduodamas šią taisyklę taikančioms 1958. Susitarimo šalims, naudojant šios taisyklės 1 priede pateikto pavyzdžio blanką.
- 4.4. Prie kiekvienos transporto priemonės, atitinkančios pagal šią taisyklę patvirtintą transporto priemonių tipą, aiškiai matomoje ir lengvai prieinamoje, patvirtinimo blanke apibrėžtoje vietoje, pritvirtinamas tarptautinis patvirtinimo ženklas, kurį sudaro:
- 4.4.1. apskritimas aplink E raidę, po kurios nurodomas skiriamasis patvirtinimą suteikusių šalių numeris ⁽²⁾;
- 4.4.2. dešinėje 4.4.1 punkte nurodyto apskritimo pusėje rašomas šios taisyklės numeris;
- 4.4.3. dešinėje šios taisyklės numerio pusėje rašoma e raidė, kai tipas patvirtintas atlikus 7 priede nurodytą dinaminį bandymą.
- 4.5. Jei transporto priemonė atitinka pagal vieną ar keletą kitų prie Susitarimo prijungtų taisyklių patvirtintą transporto priemonių tipą, pagal šią taisyklę patvirtinimą suteikusioje šalyje 4.4.1 punkte nurodyto simbolio kartoti nereikia; tokiu atveju visų taisyklių, pagal kurias buvo suteiktas patvirtinimas (šalyje, kuri suteikė patvirtinimą pagal šią taisyklę), papildomi numeriai ir simboliai išdėstomi vertikaliais stulpeliais į dešinę nuo 4.4.1 punkte nurodyto simbolio.
- 4.6. Patvirtinimo ženklas turi būti aiškiai įskaitomas ir nenutrinamas.
- 4.7. Patvirtinimo ženklas turėtų būti nurodomas prie transporto priemonės duomenų plokštelės, kurią pritvirtina gamintojas, arba ant jos.

⁽²⁾ 1 – Vokietija, 2 – Prancūzija, 3 – Italija, 4 – Nyderlandai, 5 – Švedija, 6 – Belgija, 7 – Vengrija, 8 – Čekijos Respublika, 9 – Ispanija, 10 – Serbija ir Juodkalnija, 11 – Jungtinė Karalystė, 12 – Austrija, 13 – Liuksemburgas, 14 – Šveicarija, 15 (nenaudojamas), 16 – Norvegija, 17 – Suomija, 18 – Danija, 19 – Rumunija, 20 – Lenkija, 21 – Portugalija, 22 – Rusijos Federacija, 23 – Graikija, 24 – Airija, 25 – Kroatija, 26 – Slovėnija, 27 – Slovakija, 28 – Baltarusija, 29 – Estija, 30 (nenaudojamas), 31 – Bosnija ir Hercegovina, 32 – Latvija, 33 (nenaudojamas), 34 – Bulgarija, 35 (nenaudojamas), 36 – Lietuva, 37 – Turkija, 38 (nenaudojamas), 39 – Azerbaidžanas, 40 – Buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija, 41 (nenaudojamas), 42 – Europos bendrija (patvirtinimus suteikė jos valstybės narės, naudojamos savo atitinkamą EEK simbolį), 43 – Japonija, 44 (nenaudojamas), 45 – Australija, 46 – Ukraina, 47 – Pietų Afrikos Respublika, 48 – Naujoji Zelandija, 49 – Kipras, 50 – Malta, 51 – Korėjos Respublika, 52 – Malaizija ir 53 – Tailandas. Tolesni numeriai kitoms šalims turi būti skiriami chronologine tvarka, kuria jos ratifikuoja arba prisijungia prie Susitarimo dėl suvienodintų techninių nuostatų priėmimo ratinėms transporto priemonėms, įrangai ir dalims, kurios gali būti įrengiamos ir (arba) naudojamos ratinėse transporto priemonėse, ir pagal tas normas suteiktų patvirtinimų abipusio pripažinimo sąlygų; apie paskirtus numerius susitariančiosios šalys praneša Jungtinių Tautų Generalinis Sekretorius.

- 4.8. Šios taisyklės 2 priede pateikiami patvirtinimo ženklo išdėstymo pavyzdžiai.
5. SPECIFIKACIJOS
- 5.1. Apibrėžtys (žr. 3 priedą)
- 5.1.1. H taškas yra atskaitos taškas, kaip apibrėžta šios taisyklės 4 priedo 2.3 punkte, jis nustatomas tame priede pateikta tvarka.
- 5.1.1.1. H taškas yra atskaitos taškas, atitinkantis H, kaip apibrėžta 5.1.1 punkte, nustatomas kiekvienai sėdynės įprasto naudojimo padėčiai.
- 5.1.1.2. R taškas – sėdimosios vietos atskaitos taškas, kaip apibrėžta šios taisyklės 4 priedo 2.4 punkte.
- 5.1.2. Trimatė atskaitos sistema yra apibrėžta šios taisyklės 4 priedo 2 priedėlyje.
- 5.1.3. L_1 ir L_2 taškai yra apatiniai veiksmingo diržo tvirtinimo taškai.
- 5.1.4. C taškas yra 450 mm atstumu vertikaliai nutolęs į viršų nuo R taško. Tačiau, jei S atstumas, kaip apibrėžta 5.1.6 punkte, yra ne mažesnis kaip 280 mm ir jei gamintojas pasirinko 5.4.3.3 punkte apibrėžtą alternatyvią formulę $BR = 260 \text{ mm} + 0,8 S$, atstumas vertikalia kryptimi nuo C iki R turi būti 500 mm.
- 5.1.5. α_1 ir α_2 kampai yra atitinkami kampai tarp horizontalios plokštumos ir plokštumų, kurios statmenos transporto priemonės išilginei vidurio plokštumai ir eina per H_1 ir L_1 bei L_2 taškus.
- 5.1.6. S yra milimetrais išreikštas veiksmingo viršutinių diržo tvirtinimo taškų atstumas nuo P atskaitos plokštumos, lygiagrečios su transporto priemonės išilgine vidurio plokštuma ir apibrėžtos taip:
- 5.1.6.1. jeigu sėdimoji vieta nustatoma atsižvelgiant į sėdynės formą, P plokštuma turi būti šios sėdynės vidurio plokštuma;
- 5.1.6.2. kai nėra aiškiai nustatytos padėties:
- 5.1.6.2.1. vairuotojo sėdynės P plokštuma yra vertikali plokštuma, lygiagreti su transporto priemonės išilgine vidurio plokštuma, kuri eina per vairo centrą vairaračio plokštumoje, kai vairas, jei reguliuojamas, yra vidurinėje padėtyje;
- 5.1.6.2.2. priekyje krašte sėdinčio keleivio P plokštuma turi būti simetriška su vairuotojo plokštuma;
- 5.1.6.2.3. galinės kraštinės sėdimosios vietos P plokštumą nustato gamintojas, jei atsižvelgiama į A atstumo nuo transporto priemonės išilginės vidurio plokštumos iki P plokštumos ribas:
- A lygus arba didesnis kaip 200 mm, jei daugiavietė sėdynė skirta tik dviem keleiviams,
- A lygus arba didesnis kaip 300 mm, jei daugiavietė sėdynė skirta daugiau kaip dviem keleiviams.
- 5.2. Bendrosios specifikacijos
- 5.2.1. Saugos diržų tvirtinimo įtaisai turi būti sukurti, pagaminti ir išdėstyti taip, kad:
- 5.2.1.1. būtų galima įrengti tinkamą saugos diržą. Priekinių kraštinių sėdimųjų vietų diržų tvirtinimo įtaisai turi būti tinkami saugos diržams, kuriuose yra įtraukiklis ir skriemulys, visų pirma atsižvelgiant į diržų tvirtinimo įtaisų tvirtumo charakteristikas, išskyrus atvejus, kai gamintojas transporto priemonę pateikia su įrengtais kitų tipų saugos diržais, kuriuose yra įtraukikliai. Jei tvirtinimo įtaisai tinka tik tam tikrų tipų saugos diržams, tie tipai turi būti nurodyti 4.3 punkte paminėtame blanke;

- 5.2.1.2. kuo labiau sumažintų teisingai naudojamo diržo nuslydimo pavojų;
- 5.2.1.3. kuo labiau sumažintų juostos sugadinimo dėl sąlyčio su aštriomis, standžiomis transporto priemonės arba sėdynės konstrukcijos dalimis pavojų;
- 5.2.1.4. nekliudytų įprastai naudojamai transporto priemonei atitikti šios taisyklės reikalavimus;
- 5.2.1.5. tvirtinimo įtaisams, kurie turi skirtingas padėtis, kad asmenys galėtų įlipti į transporto priemonę ir kad apsaugotų asmenis, veiksmingoje sulaikymo padėtyje taikomos šios taisyklės specifikacijos.
- 5.2.2. Bet kuriai vaikų apsaugos įrangai ISOFIX skirta ISOFIX tvirtinimo sistema ir bet kuris ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisas, įtaisytas arba kurį ketinama įtaisyti, turi būti sukurti, pagaminti ir išdėstyti taip, kad:
- 5.2.2.1. bet kuri ISOFIX tvirtinimo sistema ir bet kuris viršutinės juostos tvirtinimo įtaisas nekliudytų įprastai naudojamai transporto priemonei atitikti šios taisyklės reikalavimų.
- But kuri ISOFIX tvirtinimo sistema ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisas, kurie gali būti įtaisyti bet kurioje transporto priemonėje, taip pat turi atitikti šios taisyklės reikalavimus. Todėl tokie tvirtinimo įtaisai turi būti aprašyti tipo patvirtinimo paraiškoje.
- 5.2.2.2. ISOFIX tvirtinimo sistemos ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso atsparumas yra pritaikytas bet kuriai vaikų apsaugos įrangai ISOFIX, kurios svorio grupė yra 0, 0+, 1, kaip apibrėžta Taisyklėje Nr. 44.
- 5.2.3. ISOFIX tvirtinimo sistemos, konstrukcija ir išdėstymas
- 5.2.3.1. Kiekviena ISOFIX tvirtinimo sistema turi būti $6 \text{ mm} \pm 0,1 \text{ mm}$ skersmens skersinis, horizontalus, standus strypas (-ai), apimantis (-ys) dvi 25 mm mažiausio naudingojo ilgio zonas, esančias toje pačioje ašyje, kaip apibrėžta 9 priedo 4 paveiksle.
- 5.2.3.2. Bet kuri transporto priemonės sėdimosioje vietoje įtaisyta ISOFIX tvirtinimo sistema turi būti ne mažiau kaip 120 mm už projekcinio H taško, kaip apibrėžta šios taisyklės 4 priede, matuojant horizontaliai ir iki strypo vidurio.
- 5.2.3.3. Bet kuriai transporto priemonėje įtaisyta ISOFIX tvirtinimo sistemai turi būti užtikrinta galimybė pritaisyti vaikų tvirtinimo įrangą ISOFIX ISO/F2 (B), aprašytą Taisyklėje Nr. 16 (17 priedo 2 priedėlio 2 paveiksle).
- 5.2.3.4. Įrangos ISO/F2 (B) apatinio paviršiaus, kaip aprašyta Taisyklėje Nr. 16 (17 priedo 2 priedėlio 2 paveiksle), padėties kampai turi patekti į nurodytas ribas; kampai matuojami transporto priemonės atskaitos plokštumų atžvilgiu, kaip apibrėžta šios taisyklės 4 priedo 2 priedėlyje:
- a) išilginis supimasis: $15^\circ \pm 10^\circ$;
- b) šoninis supimasis: $0^\circ \pm 5^\circ$;
- c) vingiavimas: $0^\circ \pm 10^\circ$.
- 5.2.3.5. ISOFIX tvirtinimo sistemos turi būti naudojimo padėtyje arba laikymo padėtyje. Laikymo padėties atveju turi būti įvykdyti ISOFIX tvirtinimo sistemai taikomi reikalavimai, kai ji yra naudojimo padėtyje.
- 5.2.3.6. Kiekvienas ISOFIX apatinis tvirtinimo strypas (naudojimo padėtyje) arba kiekvienas ilgalaikis įtaisytas nukreipimo įtaisas turi būti matomi, nesuspaudus sėdynės sėdimosios dalies arba atlošo, vertikalioje išilginėje plokštumoje, einančioje per nukreipimo įtaiso strypo centrą išilgai linijos, sudarančios į viršų nukreiptą 30° kampą su horizontalia plokštuma.

Kaip alternatyva pirmiau pateiktam reikalavimui, transporto priemonėje prie kiekvieno strypo arba nukreipimo įtaiso gali būti taikomas ilgalaikis ženklavimas. Toks ženklavimas, gamintojo nuožiūra, gali būti vienas iš nurodytųjų.

- 5.2.3.6.1. Turi būti bent 9 priedo 12 paveiksle parodytas simbolis, kurį sudaro ne mažesnio kaip 13 mm skersmens apskritimas ir piktograma, atitinkanti šiuos reikalavimus:

- a) piktograma turi aiškiai skirtis nuo apskritimo fono;
- b) piktograma turi būti netoli nuo kiekvieno sistemos strypo.

- 5.2.3.6.2. Didžiosiomis raidėmis parašytas bent 6 mm aukščio žodis „ISOFIX“.

- 5.2.4. ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisai, konstrukcija ir išdėstymas

Automobilio gamintojui paprašius, gali būti taikomi pakaitiniai 5.2.4.1 ir 5.2.4.2 punktuose aprašyti metodai. 5.2.4.1 punkte aprašytas metodas gali būti taikomas, tik jei ISOFIX įrengta ant transporto priemonės sėdynės.

5.2.4.1 punkte aprašytas metodas gali būti taikomas, tik jei ISOFIX įrengta ant transporto priemonės sėdynės.

- 5.2.4.1. Pagal 5.2.4.3 ir 5.2.4.4 punktus, kiekvieno ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso, kuris pritaikytas susieti su ISOFIX viršutinės juostos jungtimi, dalis turi būti ne toliau kaip 2 000 mm nuo peties atskaitos taško ir nuspallintoje nurodytos sėdimosios vietos, kuriai įtaisas įrengtas, srityje, kaip parodyta 9 priedo 6–10 paveiksluose, atsižvelgiant į SAE J 826 (1995 m. liepos mėn.) pateiktą ir 9 priedo 5 paveiksle parodytą modelį, laikantis tokių sąlygų:

- 5.2.4.1.1. modelio H taškas yra ties unikalios konstrukcijos H tašku, sėdynei esant apatinėje ir toliausioje galinėje padėtyje, išskyrus tai, kad modelis yra išdėstytas per vidurį (žiūrint horizontaliai) tarp dviejų ISOFIX apatinių tvirtinimo įtaisų;

- 5.2.4.1.2. modelio liemens linija turi būti tuo pačiu kampu skersinės vertikalios plokštumos atžvilgiu, kaip ir sėdynės atlošas, kai jis yra stačioje padėtyje;

- 5.2.4.1.3. modelis įtaisomas vertikalioje išilginėje plokštumoje, kurioje yra modelio H taškas.

- 5.2.4.2. ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo zona alternatyviai gali būti nustatyta naudojant įrangą „ISO/F2“ (B), kaip aprašyta Taisyklėje Nr. 16 (17 priedo 2 priedėlio 2 pav.), ISOFIX su apatiniais tvirtinimo įtaisais esant 9 priedo 11 paveiksle parodytoje padėtyje.

Sėdimoji vieta turi būti toliausia, apatinė sėdynės padėtis, sėdynei esant vardinei padėtyje, arba kaip rekomenduojama transporto priemonės gamintojas.

Žiūrint iš šono, ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisas turi būti už „ISO/F2“ (B) įrangos galinio paviršiaus.

„ISO/F2“ (B) įrangos galinio paviršiaus ir horizontalios linijos (9 priedo 11 pvz., 3 nuoroda) sankirta, kurioje yra paskutinis standus taškas, kurio kietumas pagal Šorą didesnis kaip 50, sėdynės atlošo viršuje apibrėžia 4 atskaitos tašką (9 priedo 11 pav.) „ISO/F2“ (B) įrangos vidurio linijoje. Ties šiuo atskaitos tašku didžiausias 45° kampas virš horizontalios linijos apibrėžia viršutinės juostos tvirtinimo zonos viršutinę ribą.

Žiūrint iš viršaus, ties 4 atskaitos tašku (9 priedo 11 pav.) didžiausias 90° kampas, besitęsiantis atgal ir į šonus ir, žiūrint iš galo, didžiausias 40° kampas apibrėžia 2 tūrius, kurie riboja ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso zoną.

ISOFIX viršutinės juostos pradžia (5) yra ties „ISO/F2“ (B) įrangos sankirta su plokštuma, 550 mm atstumu virš „ISO/F2“ (B) įrangos horizontalaus paviršiaus (1) „ISO/F2“ (B) įrangos vidurio linijoje (6).

Be to, ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisas turi būti didesniu kaip 200 mm atstumu, bet ne didesniu kaip 2 000 mm atstumu, nuo ISOFIX viršutinės juostos pradžios galiniame „ISO/F2“ (B) įrangos paviršiuje, matuojant išilgai juostos, kai ji traukiama virš sėdynės atlošo į ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisą.

- 5.2.4.3. ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso dalis transporto priemonėje, pritaikyta susieti su ISOFIX viršutinės juostos jungtimi, gali būti už nuspallvintos zonos, nurodytos 5.2.4.1 arba 5.2.4.2 punkte, ribų, jei vieta zonos ribose nėra tinkama, o transporto priemonėje įtaisyta nukreipimo įtaisas, kuris:
- 5.2.4.3.1. užtikrina, kad ISOFIX viršutinė juosta veiktų taip, lyg tvirtinimo įtaiso, kuris pritaikytas susieti su ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisu, dalis būtų nuspallvintoje srityje; ir
- 5.2.4.3.2. yra bent 65 mm atstumu už liemens linijos (nestandaus austinės juostos tipo nukreipimo įtaiso arba sudedamojo nukreipimo įtaiso atveju) arba bent 100 mm atstumu už liemens linijos (fiksuoto standaus nukreipimo įtaiso atveju); ir
- 5.2.4.3.3. kai bandoma įtaisyti numatytoje naudojimo padėtyje, įtaisas yra pakankamai tvirtas atlaikyti apkrovą, kartu su ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisu, kaip nurodyta šios taisyklės 6.6 punkte.
- 5.2.4.4. Juostos tvirtinimo įtaisas gali būti sėdynės atlošo įduboje, jei nepatenka į juostos apvyniojamą dalį transporto priemonės sėdynės atlošo viršuje.
- 5.2.4.5. ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisas turi būti tokių matmenų, kad būtų galima pritaisyti ISOFIX viršutinės juostos kilpą, kaip parodyta 3 paveiksle.

Aplink kiekvieną ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisą turi būti tarpas, leidžiantis įtaisą užrakinti ir atrakinti. Kiekvieno po dangteliu esančio ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso dangtelis turi būti atpažįstamas iš vieno iš simbolių arba vieno iš simbolių veidrodinio atvaizdo, kaip pateikta 9 priedo 13 paveiksle. Dangtelį turi būti galima nuimti be įrankių.

- 5.3. Mažiausias diržų ir ISOFIX tvirtinimo įtaisų skaičius
- 5.3.1. Bet kurioje M ir N kategorijų transporto priemonėje (išskyrus M₂ arba M₃ kategorijų transporto priemones, priklausančias I arba A klasei ⁽³⁾) turi būti įtaisyti saugos diržų tvirtinimo įtaisai, atitinkantys šios taisyklės reikalavimus
- 5.3.1.1. Diržų komplekto sistemos, pagal Taisyklę Nr. 16 patvirtintos kaip S tipo diržas, tvirtinimo įtaisai (su įtraukikliu (-iais) arba be jo (jų)) turi atitikti Taisyklės Nr. 14 reikalavimus, bet papildomam tvirtinimo įtaisui ar įtaisams, naudojamiems įrengti tarpukojo juostą (įrenginį), netaikomi šios taisyklės tvirtumo ir vietos reikalavimai.
- 5.3.2. Mažiausias saugos diržų tvirtinimo įtaisų skaičius kiekvienai į priekį arba atgal atsuktai sėdimajai vietai nurodytas 6 priede.
- 5.3.3. Tačiau kraštinėms N₁ kategorijos transporto priemonių sėdimosioms vietoms, išskyrus priekines, kaip parodyta 6 priede, ir pažymėtoms simboliu Ø, leidžiama įtaisyti du apatinius tvirtinimo įtaisyti, kai tarp sėdynės ir arčiausios transporto priemonės šoninės sienos yra perėjimas, skirtas pasiekti kitose transporto priemonės dalyse esančius keleivius.
- Tarpas tarp sėdynės ir šoninės sienos laikomas perėjimu, jei tarpas tarp šoninės sienos, visoms durims esant uždarytomis, ir vertikalios išilginės plokštumos, einančios per tam tikros sėdynės vidurio liniją, matuojant R taško padėtyje ir statmenai transporto priemonės išilginei vidurio plokštumai, yra didesnis kaip 500 mm.
- 5.3.4. 6 priede parodytomis priekinėms centrinėms sėdimosioms vietoms, pažymėtoms simboliu *, gali užtekti dviejų apatinių tvirtinimo įtaisų, kai priekinis stiklas yra už Taisyklės Nr. 21 1 priede apibrėžtos atskaitos zonos; jei stiklas yra atskaitos zonoje, reikia trijų tvirtinimo įtaisų.

⁽³⁾ Žr. 1 išnašą.

Diržų tvirtinimo įtaisų atžvilgiu priekinis stiklas laikomas atskaitos zonos dalimi, kai gali statistiškai paliesti bandymo įrenginį Taisyklės Nr. 21 1 priede aprašytu būdu.

- 5.3.5. Kiekvienoje 6 priede simboliu $\frac{H}{E}$ pažymėtoje sėdimojoje vietoje turi būti trys tvirtinimo įtaisai. Gali būti naudojami tik du tvirtinimo įtaisai, jei paisoma vienos iš šių sąlygų:
- 5.3.5.1. tiesiai priešais yra sėdynė arba kitų transporto priemonės, atitinkančios Taisyklės Nr. 80 1 priedėlio 3.5 punkto reikalavimus, dalių arba
- 5.3.5.2. jokia transporto priemonės dalis nėra atskaitos zonoje ir negali joje būti, kai transporto priemonė juda, arba
- 5.3.5.3. nurodytoje atskaitos zonoje esančios transporto priemonės dalys atitinka Taisyklės Nr. 80 6 priedėlyje nustatytus energijos sugerties reikalavimus.
- 5.3.6. Visoms sulenkiamosioms sėdynėms arba sėdynėms, skirtoms naudoti tik transporto priemonei stovint, taip pat visoms bet kurios transporto priemonės sėdynėms, kurioms netaikomi 5.3.1–5.3.4 punktai, nereikalaujama įrengti diržų tvirtinimo įtaisų. Tačiau, jei tokioms sėdynėms transporto priemonėje tvirtinimo įtaisai yra įrengti, jie turi atitikti šios taisyklės reikalavimus. Šios taisyklės reikalavimų neprivalo atitikti tvirtinimo įtaisas, skirtas naudoti tik su neįgaliam asmeniui skirtu diržu ar kuria nors kita apsaugos sistema, vadovaujantis Taisyklės Nr. 107 su 02 serijos pakeitimais 8 priedu.
- 5.3.7. Dviaukštės transporto priemonės viršutinio aukšto vidurinei priekinei sėdimajai vietai skirti reikalavimai taip pat taikomi kraštinėms priekinėms sėdimosioms vietoms.
- 5.3.8. Mažiausias numatytas ISOFIX padėčių skaičius
- 5.3.8.1. Kiekvienoje M₁ kategorijos transporto priemonėje turi būti numatytos bent dvi ISOFIX padėtys, atitinkančios šios taisyklės reikalavimus.
- Bent dvi ISOFIX vietos turi būti įrengtos ir su ISOFIX tvirtinimo sistema, ir su ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisu.
- Taisyklėje Nr. 16 apibrėžtos ISOFIX įrangos, kuri gali būti įrengta kiekvienoje ISOFIX padėtyje, tipas ir skaičius nustatyti Taisyklėje Nr. 16.
- 5.3.8.2. Nepaisant 5.3.8.1 punkto, jei transporto priemonėje yra tik viena sėdynių eilė, nereikalinga nė viena ISOFIX padėtis.
- 5.3.8.3. Nepaisant 5.3.8.1 punkto, bent viena iš dviejų ISOFIX padėčių sistemų turi būti įrengta antroje sėdynių eilėje.
- 5.3.8.4. Jei ISOFIX tvirtinimo sistema įrengta priekinėje sėdimojoje vietoje, apsaugotoje oro pagalve, turi būti įtaisyta tos oro pagalvės išjungimo įtaisas.
- 5.3.8.5. Nepaisant 5.3.8.1 punkto, integruotos vaikų apsaugos įrangos (-ų) atveju numatytasis ISOFIX padėčių skaičius turi būti bent du minus 0, 0 + arba 1 masės grupių integruotos vaikų apsaugos įrangos (-ų) skaičius.
- 5.3.8.6. Nepaisant 5.3.8.1 punkto reikalavimo, kabrioletuose, kaip apibrėžta Suvestinės rezoliucijos dėl transporto priemonių konstrukcijos (R.E.3) ⁽⁴⁾ 7 priedo 8.1 punkte, jei yra daugiau kaip viena sėdynių eilė, turi būti įrengti bent du apatiniai ISOFIX tvirtinimo įtaisai. Kai tokiose transporto priemonėse yra įtaisyta ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisas, jis turi atitikti šios taisyklės reikalavimus.
- 5.3.9. Kai sėdynės gali būti pasukamos arba nustatomos kitomis kryptimis ir yra pritaikytos naudoti transporto priemonei stovint, 5.3.1 punkto reikalavimai taikomi tik kryptims, kurios numatytos įprastai naudoti transporto priemonei važiuojant, kaip nustatyta šioje taisyklėje. Informacijos dokumente tuo tikslu turi būti įrašyta pastaba.

⁽⁴⁾ Dokumentas TRANS/WP29/78/Rev.1/Amend.2 su paskutiniais pakeitimais, padarytais 4 pataisa.

- 5.4. Diržų tvirtinimo įtaisų vieta (žr. 3 priedo 1 pav.)
- 5.4.1. Bendroji informacija
- 5.4.1.1. Bet kurio diržo tvirtinimo įtaisai gali būti įrengti arba vien tik transporto priemonės konstrukcijoje, sėdynės konstrukcijoje, bet kurioje kitoje transporto priemonės dalyje, arba paskirstyti šiose vietose.
- 5.4.1.2. Bet kuris diržo tvirtinimo įtaisas gali būti naudojamas tvirtinti dviejų gretimų saugos diržų galus, jei įvykdyti bandymo reikalavimai.
- 5.4.2. Veiksmingo apatinio diržo tvirtinimo įtaiso vieta
- 5.4.2.1. Priekinės sėdynės, M_1 kategorijos transporto priemonė
- M_1 kategorijos variklinės transporto priemonės α_1 kampas (ne užrakto pusėje) turi būti $30\text{--}80^\circ$ intervale, o α_2 kampas (užrakto pusėje) turi būti $45\text{--}80^\circ$ intervale. Abu kampų reikalavimai galioja visoms priekinių sėdynių įprastoms važiavimo padėtimis. Kai bent vienas iš α_1 ir α_2 kampų yra pastovus (pvz., tvirtinimo įtaisas pritaisytas prie sėdynės) visose įprasto naudojimo padėtyse, jo reikšmė turi būti $60 \pm 10^\circ$. Reguluojamųjų sėdynių su reguliavimo įtaisu atveju, kaip aprašyta 2.12 punkte, kai sėdynės atlošo kampas mažesnis kaip 20° (žr. 3 priedo 1 pav.), α_1 kampas gali būti mažesnis nei pirmiau nustatyta minimali vertė (30°), jeigu jis ne mažesnis kaip 20° bet kurioje įprasto naudojimo padėtyje.
- 5.4.2.2. Galinės sėdynės, M_1 kategorijos transporto priemonė
- M_1 kategorijos variklinės transporto priemonės α_1 ir α_2 kampai visose galinėse sėdynėse turi būti $30\text{--}80^\circ$ intervale. Jei galinės sėdynės yra reguliuojamosios, pirmiau nurodyti kampai galioja visoms įprastoms važiavimo padėtimis.
- 5.4.2.3. Priekinės sėdynės, bet kurios kategorijos, išskyrus M_1 , transporto priemonės
- Visų kategorijų, išskyrus M_1 , variklinės transporto priemonės α_1 ir α_2 kampai visose priekinių sėdynių įprastose važiavimo padėtyse turi būti $30\text{--}80^\circ$. Kai didžiausia transporto priemonės masė ne didesnė kaip 3,5 tonos, visose priekinių sėdynių įprasto naudojimo padėtyse bent vienas iš α_1 ir α_2 kampų yra pastovus, jo vertė turi būti $60 \pm 10^\circ$ (pvz., tvirtinimo įtaisas pritaisytas prie sėdynės).
- 5.4.2.4. Galinės sėdynės ir specialios priekinės arba galinės sėdynės, bet kurios kategorijos, išskyrus M_1 , transporto priemonės
- Bet kurios kategorijos, išskyrus M_1 , transporto priemonės:
- a) daugiavietės sėdynės;
- b) reguliuojamosios sėdynės (priekinės ir galinės) su reguliavimo įtaisu, kaip aprašyta 2.12 punkte, kai sėdynės atlošo kampas mažesnis kaip 20° (žr. 3 priedo 1 pav.) ir
- c) kitos galinės sėdynės
- α_1 ir α_2 kampai gali būti $20\text{--}80^\circ$ intervale bet kurioje įprasto naudojimo padėtyje. Kai didžiausia transporto priemonės masė ne didesnė kaip 3,5 tonos, visose priekinių sėdynių įprasto naudojimo padėtyse bent vienas iš α_1 ir α_2 kampų yra pastovus, jo vertė turi būti $60 \pm 10^\circ$ (pvz., tvirtinimo įtaisas pritaisytas prie sėdynės).

M_2 ir M_3 kategorijų transporto priemonių sėdynių, išskyrus priekines, α_1 ir α_2 kampai turi būti $45\text{--}90^\circ$ intervale visose įprasto naudojimo padėtyse.

5.4.2.5. Atstumas tarp dviejų vertikalių plokštumų, lygiagrečių su transporto priemonės išilgine vidurio plokštuma ir einančių per vieną iš dviejų skirtingų, veiksmingo, apatinių to paties saugos diržo tvirtinimo įtaisų L_1 ir L_2 , turi būti ne mažesnis kaip 350 mm. M_1 ir N_1 kategorijos transporto priemonių bet kurios vidurinės sėdimosios vietos atveju pirmiau nurodytas atstumas turi būti ne mažesnis kaip 240 mm, jei vidurinės galinės sėdynės negalima sukeisti vietomis su jokia kita transporto priemonės sėdyne. Sėdynės išilginė vidurio plokštuma turi tęstis nuo L_1 iki L_2 taško ir nuo jų turi būti bent 120 mm atstumu.

5.4.3. Veiksmingo viršutinių diržo tvirtinimo įtaisų vieta (žr. 3 priedą)

5.4.3.1. Jeigu naudojamas juostos kreipiklis arba panašus įtaisas, darantis įtaką viršutiniam veiksmingo diržo tvirtinimo įtaisui, ši vieta nustatoma įprastu būdu, tvirtinimo įtaiso vietą apsvaistant, kai juostos išilginė vidurio linija eina per J_1 tašką, apibrėžiamą nuo R taško nurodytais trimis segmentais:

RZ: liemens linijos segmentas, išmatuotas į viršų nuo R taško ir esantis 530 mm ilgio;

ZX: transporto priemonės išilginei vidurio plokštumai statmenas segmentas, išmatuotas nuo Z taško tvirtinimo įtaiso kryptimi ir esantis 120 mm ilgio;

XJ₁: RZ ir ZX segmentais apibrėžtai plokštumai statmenas segmentas, išmatuotas į priekį nuo X taško ir esantis 60 mm ilgio.

J_2 taškas yra nustatomas simetriškai J_1 taško atžvilgiu aplink išilginę vertikalią plokštumą, einančią per 5.1.2 punkte aprašytą tam tikroje sėdynėje esančio manekeno liemens liniją.

Kai priekinėms ir galinėms sėdynėms pasiekti naudojamas dviejų durų derinys, o viršutinis tvirtinimo įtaisas yra pritaisytas prie B statmens, sistema turi būti sukurta taip, kad netrukdytų įlipti į transporto priemonę arba išlipti.

5.4.3.2. Viršutinis veiksmingo tvirtinimo įtaisas turi būti žemiau FN plokštumos, kuri eina statmenai sėdynės išilginei vidurio plokštumai ir su liemens linija sudaro 65° kampą. Galinėms sėdynėms kampas gali būti sumažintas iki 60° . FN plokštuma turi kirsti liemens liniją D taške taip, kad $DR = 315 \text{ mm} + 1,8 S$. Tačiau, kai $S \leq 200 \text{ mm}$, $DR = 675 \text{ mm}$.

5.4.3.3. Viršutinis veiksmingo diržo tvirtinimo įtaisas turi būti už FK plokštumos, einančios statmenai sėdynės išilginei vidurio plokštumai ir kertančios liemens liniją 120° kampu B taške taip, kad $BR = 260 \text{ mm} + S$. Kai $S \geq 280 \text{ mm}$, gamintojas savo nuožiūra gali naudoti $BR = 260 \text{ mm} + 0,8 S$.

5.4.3.4. S vertė turi būti ne mažesnė kaip 140 mm.

5.4.3.5. Viršutinis diržo veiksmingo tvirtinimo įtaisas turi būti į galą nuo vertikalios plokštumos, statmenos transporto priemonės išilginei vidurio plokštumai ir einančios per R tašką, kaip parodyta 3 priede.

5.4.3.6. Viršutinis diržo veiksmingo tvirtinimo įtaisas turi būti virš horizontalios plokštumos, einančios per C tašką, apibrėžtą 5.1.4 punkte.

5.4.3.7. Greta 5.4.3.1 punkte apibrėžto viršutinio tvirtinimo įtaiso galimi kiti veiksmingo tvirtinimo viršutiniai įtaisai, jei įvykdyta viena iš pateiktų sąlygų.

5.4.3.7.1. Papildomi tvirtinimo įtaisai atitinka 5.4.3.1–5.4.3.6 punktų reikalavimus.

5.4.3.7.2. Papildomi tvirtinimo įtaisai gali būti naudojami be įrankių, pagal 5.4.3.5 ir 5.4.3.6 punktų reikalavimus, jie įtaisyti vienoje iš sričių, apibrėžiamų 80 mm aukštyje arba žemyn paslenkama sritimi, parodyta šios taisyklės 3 priedo 1 paveiksle.

- 5.4.3.7.3. Diržų komplektui skirtas tvirtinimo įtaisas (-ai) atitinka 5.4.3.6 punkte išdėstytus reikalavimus, jei yra įtaisyti už skersinės plokštumos, einančios per atskaitos liniją, ir esantys:
- 5.4.3.7.3.1. vieno tvirtinimo įtaiso atveju – dviem susikertančioms plokštumoms, kurias apibrėžia vertikalės, einančios per J_1 ir J_2 taškus, kaip apibrėžta 5.4.3.1 punkte, kurios horizontalios dalys yra parodytos šios taisyklės 3 priedo 2 paveiksle, bendroje srityje;
- 5.4.3.7.3.2. dviejų tvirtinimo įtaisų atveju – bet kurioje iš pirmiau apibrėžtų susikertančių plokštumų, jei kiekvienas tvirtinimo įtaisas yra ne didesniu kaip 50 mm atstumu nuo simetriškai išdėstyto, veidrodinio kito tvirtinimo įtaiso, esančio tam tikros sėdynės P plokštumoje, kaip apibrėžta 5.1.6 punkte.
- 5.5. Srieginių tvirtinimo įtaisų angų matmenys
- 5.5.1. Tvirtinimo įtaiso srieginė anga turi būti 1,1 cm ilgio (20 UNF 2B).
- 5.5.2. Jei transporto priemonėje yra gamintojo įtaisyti saugos diržai, pritvirtinti prie visų tam tikrai sėdynei skirtų tvirtinimo įtaisų, tie tvirtinimo įtaisai gali neatitikti 5.5.1 punkto reikalavimų, jeigu jie atitinka kitus šios taisyklės reikalavimus. Be to, 5.5.1 punkto reikalavimai netaikomi papildomiems tvirtinimo įtaisams, kurie atitinka 5.4.3.7.3 punkto reikalavimus.
- 5.5.3. Turi būti įmanoma pašalinti saugos diržą nesugadinant tvirtinimo įtaiso.
6. BANDYMAI
- 6.1. Bendrieji sėdynių diržų tvirtinimo įtaisų bandymai
- 6.1.1. Pagal 6.2 punkto reikalavimus ir gamintojo prašymu;
- 6.1.1.1. bandymai gali būti atliekami naudojant transporto priemonės konstrukciją arba iki galo užbaigtą transporto priemonę;
- 6.1.1.2. bandymai gali būti atliekami su tvirtinimo įtaisais, susijusiais tik su viena sėdyne arba viena sėdynių grupe, jeigu:
- a) bandomų tvirtinimo įtaisų konstrukcijos savybės yra tokios pačios kaip tvirtinimo įtaisų, susijusių su kitomis sėdynėmis arba sėdynių grupe; ir
- b) kai tokie tvirtinimo įtaisai visiškai arba iš dalies pritaisyti prie sėdynės arba sėdynių grupės, sėdynės arba sėdynių grupės konstrukcinės savybės yra tokios pačios kaip kitų sėdynių arba sėdynių grupių;
- 6.1.1.3. langai ir durys gali būti įtaisyti arba ne, uždaryti arba ne;
- 6.1.1.4. gali būti pritaisyta bet kokia paprastai naudojama ir galinti prisidėti prie transporto priemonės konstrukcijos standumo įranga.
- 6.1.2. Sėdynės turi būti įtaisytos ir išdėstytos už tvirtinimo bandymus atsakingos technikos tarnybos parinktoje važiavimo arba naudojimo padėtyje, stengiantis, kad sistemos tvirtumo atžvilgiu būtų kuo nepalankesnės sąlygos. Sėdynių padėtis turi būti nurodyta ataskaitoje. Sėdynės atlošas, jeigu jo polinkis reguliuojamas, turi būti užfiksuotas gamintojo nustatytu būdu arba, jei nėra techninių sąlygų, nustatomas naudingas sėdynės atlošo polinkio kampas, kurio reikšmė kuo artimesnė 25° (M_1 ir N_1 kategorijų transporto priemonėse), o visų kitų kategorijų transporto priemonėse – kuo artimesnė 15° .
- 6.2. Transporto priemonės įtvirtinimas, atliekant saugos diržų tvirtinimo įtaisų bandymus ir ISOFIX tvirtinimo įtaisų bandymus
- 6.2.1. Dėl transporto priemonei per bandymą tvirtinti naudojamo būdo neturi padidėti sėdynių diržų tvirtinimo įtaisų arba ISOFIX tvirtinimo įtaisų ir jų tvirtinimo vietos tvirtumas arba sumažėti įprasta konstrukcijos deformacija.

- 6.2.2. Laikoma, kad tvirtinimo įtaisas atitinka nustatytus reikalavimus, jei nedaro poveikio sričiai, einančiai per visą konstrukcijos plotį, ir jei transporto priemonė arba konstrukcija yra įtvirtinta arba užfiksuota priekyje ne mažesniu kaip 500 mm atstumu nuo bandomo tvirtinimo įtaiso ir laikoma arba užfiksuota gale ne mažesniu kaip 300 mm atstumu nuo to tvirtinimo įtaiso.
- 6.2.3. Rekomenduojama, kad konstrukcija remtųsi į atramas, padėtas maždaug ties ratų ašimis, arba, jeigu tai neįmanoma, ties pakabos tvirtinimo taškais.
- 6.2.4. Jei taikomas šios taisyklės 6.2.1–6.2.3 punktuose neaprašytas tvirtinimo būdas, turi būti įrodyta, kad jis yra lygiavertis.
- 6.3. Bendrieji sėdynių diržų tvirtinimo įtaisų bandymų reikalavimai
- 6.3.1. Visi tos pačios grupės sėdynių diržų tvirtinimo įtaisai turi būti bandomi vienu metu. Tačiau, jei yra pavojus, kad nesimetriška sėdynių ir (arba) tvirtinimo įtaisų apkrova gali sukelti gedimų, su nesimetriška apkrova galima atlikti papildomą bandymą.
- 6.3.2. Traukimo jėga turi būti taikoma sėdimąją vietą atitinkančia kryptimi 10 laipsnių $\pm 5^\circ$ kampu virš horizontalės plokštumoje, lygiagrečioje su transporto priemonės išilgine vidurio plokštuma.
- Turi būti taikoma išankstinė 10 % apkrova su ± 30 % dydžio tikslinės apkrovos leidžiamuoju nuokrypiu; apkrova turi būti didinama, kol pasiekia 100 % susijusios tikslinės apkrovos.
- 6.3.3. Visas apkrovos dydis turi būti pasiektas kuo greičiau, didžiausios apkrovos taikymo laikas – 60 sekundžių.
- Tačiau gamintojas gali prašyti, kad reikiama apkrova būtų pasiekta per 4 sekundes.
- Diržų tvirtinimo įtaisai turi išlaikyti nustatytą apkrovą ne trumpiau kaip 0,2 sekundės.
- 6.3.4. Per bandymus naudojami 6.4 punkte aprašyti traukos įtaisai yra parodyti 5 priede. 5 priedo 1 paveiksle parodyti įtaisai padedami ant sėdynės pagalvėlės ir, kai įmanoma, pastumiami sėdynės atlošo link, kai diržo juosta standžiai juos apjuosia. 5 priedo 2 paveiksle parodytas įtaisas padedamas į vietą, diržo juosta uždedama ant įtaiso ir tvirtai patraukiama. Atliekant šį veiksmą, saugos diržo tvirtinimo įtaisams turi būti taikoma tik minimali išankstinė apkrova, reikalinga tam, kad bandymo įtaisas atsidurtų tinkamoje vietoje.
- Kiekvienoje sėdimosios vietos vietoje naudojamas 254 mm arba 406 mm traukos įtaisas turi būti toks, kad jo plotis būtų kuo panašesnis į atstumą tarp apatinių tvirtinimo įtaisų.
- Nustatant traukos įtaiso vietą, traukimo bandymo metu turi būti vengiama abipusės įtakos, kuri darytų neigiamą poveikį apkrovai ir apkrovos pasiskirstymui.
- 6.3.5. Sėdynių viršutiniai diržų tvirtinimo įtaisai bandomi laikantis tokių sąlygų:
- 6.3.5.1. Priekinės kraštinės sėdynės
- Diržo tvirtinimo įtaisai pateikiami 6.4.1 punkte nurodytam bandymui, per kurį jiems perduodama apkrova, naudojant įtaisą, geometriškai atitinkantį trijose vietose tvirtinamą diržą su įtaisytu įtraukikliu ir turinčiu skriemulį arba juostos kreipiklį viršutiniame diržo tvirtinimo įtaise. Be to, jei tvirtinimo įtaisų skaičius yra didesnis nei nurodyta 5.3 punkte, su šiais tvirtinimo įtaisais atliekamas 6.4.5 punkte nurodytas bandymas, per kurį apkrova tvirtinimo įtaisams perduodama naudojant įtaisą, geometriškai atitinkantį saugos diržą, kuris prie jų bus pritaisomas, tipą.

- 6.3.5.1.1. Tuo atveju, kai įtraukiklis nėra įtaisytas kraštiniame apatiniame diržo tvirtinimo įtaise arba kai įtraukiklis įtaisytas viršutiniame diržo tvirtinimo įtaise, su apatiniais diržo tvirtinimo įtaisais taip pat turi būti atliekamas 6.4.3 punkte nurodytas bandymas.
- 6.3.5.1.2. Pirmiau nurodytu atveju 6.4.1 ir 6.4.3 punktuose nurodyti bandymai gali būti atliekami su dviem skirtingomis konstrukcijomis, jei gamintojas to pageidauja.
- 6.3.5.2. Galinės kraštinės sėdynės ir visos vidurinės sėdynės
- Su diržo tvirtinimo įtaisais atliekamas 6.4.2 punkte nurodytas bandymas, per kurį jiems perduodama apkrova naudojant įtaisą, geometriškai atitinkantį trijose vietose tvirtinamą saugos diržą be įtraukiklio, ir 6.4.3 punkte nurodytas bandymas, per kurį apkrova perduodama dviem apatiniams diržo tvirtinimo įtaisams, naudojant įrenginį, geometriškai atitinkantį juosmens diržą. Jei gamintojas pageidauja, su dviem skirtingomis konstrukcijomis gali būti atliekami du bandymai.
- 6.3.5.3. Kai gamintojas šią transporto priemonę pateikia su saugos diržais, su atitinkamais diržų tvirtinimo įtaisais gamintojo prašymu gali būti atliekamas tik toks bandymas, per kurį apkrovos jiems perduodamos naudojant įtaisą, geometriškai atitinkantį prie tų įtaisų tvirtinamų diržų tipą.
- 6.3.6. Jei kraštinėms ir vidurinėms sėdynėms viršutiniai diržų tvirtinimo įtaisai nėra pateikiami, su apatiniais diržų tvirtinimo įtaisais atliekamas 6.4.3 punkte nurodytas bandymas, per kurį tiems įtaisams perduodamos apkrovos, naudojant geometriškai juosmens diržą atitinkantį įtaisą.
- 6.3.7. Jei transporto priemonėje galima įrengti kitus įtaisus, kurie be ričių ir kitų priemonių neleidžia juostų tiesiogiai tvirtinti prie diržo tvirtinimo įtaisų arba kuriems reikalingi diržo tvirtinimo įtaisai, papildantys minėtuosius 5.3 punkte, saugos diržas arba laidai, ritės ir kita saugos diržo įranga prie diržo tvirtinimo įtaisų transporto priemonėje tvirtinami tokiu įtaisu, ir su diržo tvirtinimo įtaisais turi būti atliekami 6.4 punkte nurodyti bandymai.
- 6.3.8. Gali būti taikomas šios taisyklės 6.3 punkte neaprašytas bandymo būdas, bet turi būti įrodyta, kad jis yra lygiavertis.
- 6.4. Bendrieji sėdynių diržų tvirtinimo įtaisų bandymų reikalavimai
- 6.4.1. Trijose vietose tvirtinamo diržo, turinčio įtraukiklį ir skriemulį arba juostos kreipiklį prie viršutinio diržo tvirtinimo įtaiso, bandymas
- 6.4.1.1. Prie viršutinio diržo tvirtinimo įtaiso pritaikomas specialus skriemulys arba lyno ar juostos kreipiklis, kuris tinka apkrovai perduoti iš traukos įtaiso, arba gamintojo pateiktas skriemulys ar juostos kreipiklis.
- 6.4.1.2. Traukos įtaisas (žr. 5 priedo 2 pav.), prijungtas prie to paties diržo tvirtinimo įtaisų, naudojant įrenginį, kuris atitinka tokio saugos diržo viršutinės liemens dalies juostos geometriją, veikiamas $1\,350 \pm 20$ daN apkrova. Ne M_1 ir N_1 kategorijų transporto priemonių atveju bandymo apkrova turi būti 675 ± 20 daN, išskyrus tai, kad M_3 ir N_3 kategorijų transporto priemonėms taikoma 450 ± 20 daN apkrova.
- 6.4.1.3. Tuo pačiu metu traukos įtaisui (žr. 5 priedo 1 pav.), pritaikytam prie dviejų apatinių diržo tvirtinimo įtaisų, taikoma $1\,350 \pm 20$ daN traukos jėga. Ne M_1 ir N_1 kategorijų transporto priemonių atveju bandymo apkrova turi būti 675 ± 20 daN, išskyrus tai, kad M_3 ir N_3 kategorijų transporto priemonėms taikoma 450 ± 20 daN apkrova.
- 6.4.2. Trijose vietose tvirtinamo diržo be įtraukiklio arba su įtraukikliu prie viršutinio diržo tvirtinimo įtaiso bandymas

- 6.4.2.1. Traukos įtaisas (žr. 5 priedo 2 pav.), prijungtas prie viršutinio diržo tvirtinimo įtaiso ir prie to paties diržo priešpriešinio apatinio tvirtinimo įtaiso, naudojant, jei pateikia gamintojas, prie viršutinio diržo tvirtinimo įtaiso pritaistytą įtraukiklį, veikiamas $1\,350\text{ daN} \pm 20\text{ daN}$ bandymo apkrova. Ne M_1 ir N_1 kategorijų transporto priemonių atveju bandymo apkrova turi būti $675 \pm 20\text{ daN}$, išskyrus tai, kad M_3 ir N_3 kategorijų transporto priemonėms taikoma $450 \pm 20\text{ daN}$ apkrova.
- 6.4.2.2. Tuo pačiu metu traukos įtaisui (žr. 5 priedo 1 pav.), pritaistytam prie dviejų apatinių diržo tvirtinimo įtaisų, taikoma $1\,350\text{ daN} \pm 20\text{ daN}$ traukos jėga. Ne M_1 ir N_1 kategorijų transporto priemonių atveju bandymo apkrova turi būti $675 \pm 20\text{ daN}$, išskyrus tai, kad M_3 ir N_3 kategorijų transporto priemonėms taikoma $450 \pm 20\text{ daN}$ apkrova.
- 6.4.3. Juosmens diržo bandymas
- Prie dviejų apatinių diržo tvirtinimo įtaisų pritaistytam traukos įtaisui (žr. 5 priedo 1 pav.) taikoma $2\,225\text{ daN} \pm 20\text{ daN}$ bandymo apkrova. Ne M_1 ir N_1 kategorijų transporto priemonių atveju bandymo apkrova turi būti $1\,110 \pm 20\text{ daN}$, išskyrus tai, kad M_3 ir N_3 kategorijų transporto priemonėms taikoma $740 \pm 20\text{ daN}$ apkrova.
- 6.4.4. Diržo tvirtinimo įtaisų, esančių sėdynės konstrukcijoje arba paskirstytų transporto priemonės konstrukcijoje ir sėdynės konstrukcijoje, bandymas
- 6.4.4.1. Turi būti atliktas 6.4.1, 6.4.2. ir 6.4.3 punktuose apibrėžtas bandymas, atitinkamai tuo pačiu metu kiekvienai sėdynei ir kiekvienai sėdynių grupei taikant pirmiau nurodytą jėgą.
- 6.4.4.2. 6.4.1, 6.4.2 ir 6.4.3 punktuose nurodytos apkrovos papildomos jėga, kuri prilygsta 20 kartų už sukomplektuotą sėdynę didesnei masei. Fizinį bandomos sėdynės masės poveikį sėdynės tvirtinimo įtaisams atitinkanti inercinė apkrova turi būti taikoma sėdynei arba svarbioms sėdynės dalims. Papildomai taikomą apkrovą arba apkrovas bei jų pasiskirstymą nustato gamintojas, pritarus technikos tarnybai.
- M_2 ir N_2 kategorijų transporto priemonių atveju ši jėga turi būti lygi 10 kartų už sukomplektuotą sėdynę didesnei masei; M_3 ir N_3 kategorijų atveju ji turi būti lygi 6,6 karto už sukomplektuotą sėdynę didesnei masei.
- 6.4.5. Specialaus tipo diržo bandymas
- 6.4.5.1. Traukos įtaisas (žr. 5 priedo 2 pav.), prijungtas prie tokio saugos diržo tvirtinimo įtaisų naudojant įrenginį, kuris atitinka viršutinės liemens dalies juostos arba juostų geometriją, veikiamas $1\,350\text{ daN} \pm 20\text{ daN}$ apkrova.
- 6.4.5.2. Tuo pačiu metu traukos įtaisui (žr. 5 priedo 3 pav.), pritaistytam prie dviejų apatinių diržo tvirtinimo įtaisų, taikoma $1\,350\text{ daN} \pm 20\text{ daN}$ traukos jėga.
- 6.4.5.3. Ne M_1 ir N_1 kategorijų transporto priemonių atveju bandymo apkrova turi būti $675 \pm 20\text{ daN}$, išskyrus tai, kad M_3 ir N_3 kategorijų transporto priemonėms taikoma $450 \pm 20\text{ daN}$ apkrova.
- 6.4.6. Atgal atsuktų sėdynių bandymas
- 6.4.6.1. Tvirtinimo taškai atitinkamai bandomi taikant 6.4.1, 6.4.2 arba 6.4.3 punktuose nurodytas jėgas. Kiekvienu atveju bandymo apkrova turi atitikti M_3 arba N_3 kategorijų transporto priemonėms nurodytą apkrovą.
- 6.4.6.2. Bandymo apkrova sėdimosios vietos atžvilgiu turi būti nukreipta į priekį, kaip nurodyta 6.3 punkte aprašytoje metodikoje.
- 6.5. 7 priedo 1 dalyje aprašytos sėdynių grupės atveju, automobilio gamintojo nuožiūra, kaip alternatyvą 6.3 ir 6.4 punktuose aprašytam statiniam bandymui galima atlikti 7 priede aprašytą dinaminį bandymą.

- 6.6. Statinio bandymo reikalavimai
- 6.6.1. ISOFIX tvirtinimo sistemų tvirtumas turi būti išbandomas statinės jėgos taikymo įtaisui su gerai prijungtais ISOFIX priedais, taikant jėgas, kaip aprašyta 6.6.4.3 punkte.
- ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisui atliekamas papildomas bandymas, kaip aprašyta 6.6.4.4 punkte.
- Visos tos pačios sėdynių eilės ISOFIX padėtys, kurios gali būti naudojamos vienu metu, turi būti bandomos kartu.
- 6.6.2. Bandymą galima atlikti naudojant visiškai sukomplektuotą transporto priemonę arba naudojant tiek jos dalių, kad būtų imituojamas transporto priemonės konstrukcijos tvirtumas ir standumas.
- Langai ir durys gali būti įtaisyti arba ne, uždaryti arba ne.
- Gali būti įrengta bet kokia paprastai naudojama įranga, kuria galima papildyti transporto priemonės konstrukciją.
- Atliekant bandymą gali būti pasirinkta ISOFIX padėtis, susijusi tik su viena sėdyne arba sėdynių grupe, jeigu:
- a) bandomos ISOFIX padėties savybės yra tokios pačios kaip tvirtinimo įtaisų, susijusių su kitomis sėdynėmis arba sėdynių grupe;
 - b) kai tokios ISOFIX padėtys yra visiškai arba iš dalies nustatytos sėdynėje arba sėdynių grupėje, sėdynės arba sėdynių grupės konstrukcinės savybės yra tokios pačios kaip kitų sėdynių arba sėdynių grupių.
- 6.6.3. Jei sėdynės ir galvos atramos yra reguliuojamos, jos turi būti išbandytos technikos tarnybos apibrėžtoje padėtyje, automobilio gamintojo nurodytame ribotame intervale, kaip pateikta Taisyklės Nr. 16 17 priedo 3 priedėlyje.
- 6.6.4. Jėgos, kryptys ir nuokrypio ribos
- 6.6.4.1. Apatinio priekinio SFAD skersinio viduriui turi būti taikoma $135 \text{ N} \pm 15 \text{ N}$ jėga, kad būtų nustatyta išilginė SFAD išsiplėtimo padėtis, siekiant pašalinti bet kokią laisvumą arba įtempimą tarp SFAD ir jo atramos.
- 6.6.4.2. Jėgos statinės jėgos taikymo įtaisui (SFAD) taikomos priekine ir įstriža kryptimis pagal 1 lentelę.

1 lentelė

Bandymo jėgų kryptys

Priekinė	$0^\circ \pm 5^\circ$	$8 \text{ kN} \pm 0,25 \text{ kN}$
Įstrižinė	$75^\circ \pm 75^\circ \pm 5^\circ$ (į abi puses nuo tiesios padėties arba, jei yra nepalankesnė pusė ar abi pusės simetriškos – tik į vieną pusę)	$5 \text{ kN} \pm 0,25 \text{ kN}$

Kiekvienas iš šių bandymų gali būti atliekamas su skirtingomis konstrukcijomis, jei to pageidauja gamintojas.

Jėgos priekine kryptimi taikomos pradiniam jėgos taikymo kampui esant $10 \pm 5^\circ$ virš horizontalės. Jėgos įstrižine kryptimi taikomos horizontaliai: $0^\circ \pm 5^\circ$. $500 \text{ N} \pm 25 \text{ N}$ dydžio išankstinės apkrovos jėga taikoma 9 priedo 2 pvz., nurodytam apkrovos taškui X. Visa jėga turi būti pasiekta per 2 s arba greičiau. Visa apkrova turi būti pasiekta kuo greičiau, tačiau ne vėliau kaip per ilgiausią apkrovos taikymo laiką, kuris yra 30 sekundžių. Tačiau gamintojas gali prašyti, kad reikiama apkrova būtų pasiekta per 2 sekundes. Jėga turi būti išlaikoma bent 0,2 s.

Visi matavimai turi būti atliekami pagal ISO 6487, kai CFC – 60 Hz, arba turi būti taikomas lygiavertis metodas.

6.6.4.3. Tik ISOFIX tvirtinimo sistemos bandymai

6.6.4.3.1. Priekine kryptimi taikomos jėgos bandymas

SFAD X taško horizontalusis išilginis nuokrypis (po išankstinės apkrovos), taikant $8 \text{ kN} \pm 0,25 \text{ kN}$ jėgą, turi būti apribotas iki 125 mm, o liekamoji deformacija, įskaitant dalinį bet kurio ISOFIX apatinio tvirtinimo įtaiso ar gretimos srities trūkį arba lūžį, neturi būti laikoma gedimu, jei reikalaujama jėga išlaikoma nustatytą laiką.

6.6.4.3.2. Įstrižine kryptimi taikomos jėgos bandymas

SFAD X taško nuokrypis (po išankstinės apkrovos) jėgos taikymo kryptimi, taikant $5 \text{ kN} \pm 0,25 \text{ kN}$ jėgą, turi būti apribotas iki 125 mm, o liekamoji deformacija, įskaitant dalinį bet kurio ISOFIX apatinio tvirtinimo įtaiso ar gretimos srities trūkį arba lūžį, neturi būti laikoma gedimu, jei reikalaujama jėga išlaikoma nustatytą laiką.

6.6.4.4. ISOFIX tvirtinimo sistemos ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisų bandymas

$50 \text{ N} \pm 5 \text{ N}$ įtempimo išankstinė apkrova turi būti taikoma tarp SFAD ir viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso. X taško horizontalusis nuokrypis (po išankstinės apkrovos), taikant $8 \text{ kN} \pm 0,25 \text{ kN}$ jėgą, turi būti apribotas iki 125 mm, o liekamoji deformacija, įskaitant dalinį bet kurio ISOFIX apatinio tvirtinimo įtaiso ir viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso ar gretimos srities trūkį arba lūžį, neturi būti laikoma gedimu, jei reikalaujama jėga išlaikoma nustatytą laiką.

2 lentelė

Nuokrypių ribos

Jėgos kryptis	Didžiausias SFAD X taško nuokrypis
Priekinė	125 mm išilginis
Įstrižinė	125 mm jėgos kryptis

6.6.5. Papildomos jėgos

6.6.5.1. Sėdynės inercijos jėgos

Įrengimo padėtyje, kai apkrova perduodama transporto priemonės sėdynei, bet ne tiesiogiai transporto priemonės konstrukcijai, turi būti atliktas bandymas, siekiant užtikrinti, kad transporto priemonės sėdynės tvirtinimo įtaisai yra pakankamai tvirti. Per šį bandymą horizontaliai ir išilgai priekine kryptimi sėdynei arba susijusiai sėdynės daliai, atitinkančiai bandomos sėdynės masės fizinį poveikį sėdynės tvirtinimo įtaisams, taikoma jėga, lygi 20 kartų už sėdynės sąrankos atitinkamas dalis didesnei masei. Papildomai taikomą apkrovą arba apkrovas bei jų pasiskirstymą nustato gamintojas, pritarus technikos tarnybai.

Gamintojo prašymu, atliekant pirmiau aprašytus statinius bandymus, ties SFAD X tašku gali būti taikoma papildoma apkrova.

Jei viršutinės juostos tvirtinimo įtaisas integruotas į transporto priemonės sėdynę, šis bandymas turi būti atliekamas su ISOFIX viršutine juosta.

Neturi būti jokio lūžio, turi būti įvykdyti 2 lentelėje pateikti nuokrypio reikalavimai.

PASTABA. Šis bandymas neturi būti atliekamas, kai koks nors transporto priemonės saugos diržų sistemos tvirtinimo įtaisas yra integruotas į transporto priemonės sėdynės konstrukciją, ir transporto priemonės sėdynė jau yra išbandyta ir patvirtinta, kad atitinka tvirtinimo įtaiso apkrovos bandymų reikalavimus pagal šią taisyklę taikomus suaugusiųjų keleivių tvirtinimo įtaisams.

7. PATIKRINIMAS PER SAUGOS DIRŽO TVIRTINIMO ĮTAISŲ STATINIUS BANDYMUS IR PO JU
- 7.1. Visi tvirtinimo įtaisai turi išlaikyti 6.3 ir 6.4 punktuose nurodytą bandymą. Liekamoji deformacija, įskaitant bet kurio tvirtinimo įtaiso arba gretimos srities dalinį trūkį arba lūžį, nelaikoma gedimu, jei reikiama jėga išlaikoma nustatytą laiką. Per bandymą reikia atsižvelgti į mažiausius 5.4.2.5 punkte apibrėžtus veiksmingo apatinių diržo tvirtinimo įtaisų tarpus ir 5.4.3.6 punkto reikalavimus, taikomus veiksmingiems viršutiniams diržo tvirtinimo įtaisams. Per bandymą reikia atsižvelgti į mažiausius 5.4.2.5 punkte apibrėžtus veiksmingo apatinių diržo tvirtinimo įtaisų tarpus ir 5.4.3.6 punkto reikalavimus, taikomus veiksmingiems viršutiniams diržo tvirtinimo įtaisams.

- 7.1.1. M_1 kategorijos transporto priemonėms, kurių bendra leidžiamoji masė ne didesnė kaip 2,5 tonos, viršutinis saugos diržo tvirtinimo įtaisas, jei pritaisytas prie sėdynės konstrukcijos, per bandymą neturi pasislinkti į priekį nuo skersinės plokštumos, einančios per bandomos sėdynės R ir C taškus (žr. šios taisyklės 3 priedo 1 pav.).

Atliekant bandymus su pirmiau neminėtomis transporto priemonėmis, viršutinis saugos diržo veiksmingo tvirtinimo įtaisas per bandymą neturi pasislinkti į priekį nuo skersinės plokštumos, palinkusios 10° į priekį ir einančios per sėdynės R tašką.

Per bandymą išmatuojamas didžiausias veiksmingo viršutinio tvirtinimo įtaiso taško poslinkis.

Jei veiksmingo viršutinio tvirtinimo taško poslinkis viršija pirmiau nurodytą apribojimą, gamintojas technikos tarnybai turi įrodyti, kad keleiviui dėl to nekyla pavojus. Kaip pavyzdį galima taikyti Taisyklėje Nr. 94 nurodytą bandymo metodiką arba vežimėlio bandymą, taikant tam tikrą impulsą, kad būtų įrodyta, jog keleiviui lieka pakankamai erdvės.

- 7.2. Transporto priemonėse, kuriose naudojami tokie įtaisai, poslinkio ir fiksavimo įtaisai, leidžiantys visiems keleiviams išlipti iš transporto priemonės, turi išlikti valdomi ranka, pašalinus traukos jėgą.
- 7.3. Po bandymo reikia užfiksuoti visą tvirtinimo įtaisams ir konstrukcijoms, kuriems buvo taikoma apkrova, padarytą žalą.
- 7.4. Pagal leidžiančią nukrypti nuostatą, prie M_3 kategorijos ir M_2 kategorijos transporto priemonių, kurių didžiausia masė didesnė kaip 3,5 tonos, vienos arba keleto sėdynių pritaisyti viršutiniai tvirtinimo įtaisai, kurie atitinka Taisyklės Nr. 80 reikalavimus, neprivalo atitikti 7.1 punkto reikalavimų dėl 5.4.3.6 punkto sąlygų įvykdymo.

8. TRANSPORTO PRIEMONĖS TIPO PAKEITIMAI IR TAIKYMO SRITIES IŠPLĖTIMO PATVIRTINIMAS

- 8.1. Apie kiekvieną transporto priemonės tipo pakeitimą pranešama transporto priemonės tipą patvirtinusioms administracijos padaliniui. Tada padalinys gali:
- 8.1.1. laikyti, kad pakeitimai greičiausiai neturės pastebimo neigiamo poveikio, ir bet koku atveju transporto priemonė atitinka reikalavimus, arba
- 8.1.2. reikalauti, kad už bandymus atsakinga technikos tarnyba atliktų papildomus bandymus.
- 8.2. Apie pritarimą patvirtinimui arba atsisakymą suteikti patvirtinimą, nurodant pakeitimus, šią taisyklę taikančioms susitariančiosioms šalims pranešama 4.3 punkte aprašyta tvarka.

- 8.3. Taikymo srities išplėtimą patvirtinanti kompetentinga institucija turi tokiam paskirti taikymo srities išplėtimo patvirtinimo serijos numerį ir naudodama šios taisyklės 1 priede pateikto pavyzdžio pranešimo blanką informuoti kitas šią taisyklę taikančias 1958 m. Susitarimo šalis.
9. GAMYBOS ATITIKTIS
- Gamybos atitikties procedūros turi atitikti nustatytąsias susitarimo 2 priedėlyje (E/ECE/324-E/ECE/TRANS/505/Rev. 2); turi būti laikomasi šių reikalavimų:
- 9.1. kiekviena patvirtinimo ženklą turinti transporto priemonė, kaip nurodyta šioje taisyklėje, turi atitikti patvirtintą transporto priemonių tipą, atsižvelgiant į informaciją, darančią poveikį saugos diržų tvirtinimo įtaisų, ISOFIX tvirtinimo sistemos bei ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso savybėms;
- 9.2. kad būtų patikrinta atitiktis, kaip pirmiau nurodyta 9.1 punkte, tam tikras serijinės gamybos transporto priemonių, turinčių pagal šią taisyklę reikalaujamą patvirtinimo ženklą, skaičius patikrinamas atsitiktine tvarka;
- 9.3. paprastai, kaip pirmiau paminėta, per patikrinimus atliekami tik matavimai. Tačiau jei būtina, su transporto priemonėmis turi būti atliekama keletas 6 dalyje aprašytų bandymų, kuriuos parenka patvirtinimo bandymus atliekanti technikos tarnyba.
10. BAUDOS UŽ GAMYBOS NEATITIKTĮ
- 10.1. Transporto priemonių tipui pagal šią taisyklę suteiktą patvirtinimą galima anuliuoti, jeigu neįvykdytas pirmiau 9.1 punkte pateiktas reikalavimas arba jeigu pirmiau 9 dalyje nurodyti patikrinimai parodė, kad jos saugos diržų tvirtinimo įtaisai arba ISOFIX tvirtinimo sistema ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisas neatitinka reikalavimų.
- 10.2. Jeigu šią taisyklę taikanti susitariančioji šalis anuliuoja patvirtinimą, kurį buvo anksčiau suteikusi, kitas šią taisyklę taikančias susitariančiąsias šalis apie tai nedelsdama informuoja naudodama šios taisyklės 1 priede pateikto pavyzdžio blanką.
11. NAUDOJIMO INSTRUKCIJOS
- Nacionalinės institucijos gali reikalauti, kad įregistruotų transporto priemonių naudojimo instrukcijose gamintojas aiškiai nurodytų:
- 11.1. tvirtinimo įtaisų vietą ir
- 11.2. kokiems diržų tipams tvirtinimo įtaisai yra skirti (žr. 1 priedo 5 punktą).
12. VISIŠKAS GAMYBOS NUTRAUKIMAS
- Jei patvirtinimo turėtojas visiškai nustoja gaminti pagal šią taisyklę patvirtinto tipo saugos diržų tvirtinimo įtaisus, ISOFIX tvirtinimo sistemas ir ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisus, jis apie tai informuoja patvirtinimą suteikusią instituciją. Tokį pranešimą gavusi institucija, naudodama šios taisyklės 1 priede pateikto pavyzdžio blanką, informuoja kitas šią taisyklę taikančias 1958 m. susitarimo šalis.
13. UŽ PATVIRTINIMO BANDYMUS ATSAKINGŲ TECHNIKOS TARNYBŲ IR ADMINISTRACIJOS PADALINIŲ PAVADINIMAI IR ADRESAI
- Šią taisyklę taikančios 1958 m. Susitarimo šalys Jungtinių Tautų Sekretariatui praneša už patvirtinimo bandymus atsakingų technikos tarnybų ir patvirtinimą suteikiančių administracijos padalinių, kuriems siunčiamas kitose šalyse išduodamas patvirtinimas, patvirtinimo galiojimo pratęsimas, atsisakymas tvirtinti arba patvirtinimo anuliavimas, pavadinimus ir adresus.

14. PERINAMOJO LAIKOTARPIO NUOSTATOS
- 14.1. Nuo oficialios 06 serijos pakeitimų įsigaliojimo datos nė viena šią taisyklę taikanti susitariančioji šalis neturi atsisakyti suteikti EEK patvirtinimus pagal šią taisyklę su 06 serijos pakeitimais.
- 14.2. Po dvejų metų nuo šios taisyklės 06 serijos pakeitimų įsigaliojimo šią taisyklę taikančios susitariančiosios šalys turi suteikti EEK tipo patvirtinimus tik tada, jei įvykdyti šios taisyklės su 06 serijos pakeitimais reikalavimai.
- 14.3. Po septynerių metų nuo šios taisyklės 06 serijos pakeitimų įsigaliojimo šią taisyklę taikančios susitariančiosios šalys gali atsisakyti pripažinti patvirtinimus, kurie suteikti ne pagal šią taisyklę su 06 serijos pakeitimais. Tačiau suteikti transporto priemonių kategorijų, kurioms netaikomi šios taisyklės 06 serijos pakeitimai, patvirtinimai lieka galioti ir šią taisyklę taikančios susitariančiosios šalys neturi atsisakyti jų pripažinti.
- 14.4. Transporto priemonėms, kurioms netaikomas 7.1.1 punktas, lieka galioti patvirtinimai, suteikti pagal šią taisyklę su 04 serijos pakeitimais.
- 14.5. Transporto priemonėms, kurioms netaikomas šios taisyklės 05 serijos pakeitimų 4 papildymas, lieka galioti esami patvirtinimai, jeigu jie buvo suteikti pagal 05 serijos pakeitimus iki 3 papildymo.
- 14.6. Nuo oficialios 05 serijos pakeitimų 5 papildymo įsigaliojimo datos nė viena šią taisyklę taikanti susitariančioji šalis neturi atsisakyti suteikti EEK patvirtinimų pagal šią taisyklę, pakeistą 05 serijos pakeitimų 5 papildymu.
- 14.7. Transporto priemonėms, kurioms netaikomas šios taisyklės 05 serijos pakeitimų 5 papildymas, lieka galioti esami patvirtinimai, jeigu jie buvo suteikti pagal 05 serijos pakeitimus iki 3 papildymo.
- 14.8. Nuo 2005 m. vasario 20 d. šią taisyklę taikančios susitariančiosios šalys turi suteikti EEK patvirtinimus M1 kategorijos transporto priemonėms, tik jei laikomasi šios taisyklės su 05 serijos pakeitimų 5 papildymu reikalavimų.
- 14.9. Nuo 2007 m. vasario 20 d. šią taisyklę taikančios susitariančiosios šalys gali atsisakyti pripažinti M1 kategorijos transporto priemonių patvirtinimus, kurie suteikti ne pagal šią taisyklę su 05 serijos pakeitimų 5 papildymu.
- 14.10. Nuo 2006 m. liepos 16 d. šią taisyklę taikančios susitariančiosios šalys turi suteikti patvirtinimus N kategorijos transporto priemonėms, tik jei transporto priemonės tipas atitinka šios taisyklės su 05 serijos pakeitimų 5 papildymu reikalavimus.
- 14.11. Nuo 2008 m. liepos 16 d. šią taisyklę taikančios susitariančiosios šalys gali atsisakyti pripažinti patvirtinimus, kurie suteikti ne pagal šią taisyklę su 05 serijos pakeitimų 5 papildymu.
- 14.12. Nuo oficialios 07 serijos pakeitimų įsigaliojimo datos nė viena šią taisyklę taikanti susitariančioji šalis neturi atsisakyti suteikti EEK patvirtinimus pagal šią taisyklę su 07 serijos pakeitimais.
- 14.13. Po 24 mėnesių nuo šios taisyklės 07 serijos pakeitimų įsigaliojimo šią taisyklę taikančios susitariančiosios šalys turi suteikti EEK tipo patvirtinimus tik tuo atveju, jei paisoma šios taisyklės su 07 serijos pakeitimais reikalavimų.
- 14.14. Po 36 mėnesių nuo šios taisyklės 07 serijos pakeitimų įsigaliojimo šią taisyklę taikančios susitariančiosios šalys gali atsisakyti pripažinti patvirtinimus, kurie suteikti ne pagal šią taisyklę su 07 serijos pakeitimais.

- 14.15. Nepaisant 14.13 ir 14.14 punktų, pagal šios taisyklės ankstesnės serijos pakeitimus suteikti transporto priemonių kategorijų, kurioms netaikomi šios taisyklės 07 serijos pakeitimai, patvirtinimai lieka galioti ir šią taisyklę taikančios susitariančiosios šalys neturi atsisakyti jų pripažinti.
- 14.16. Jeigu prisijungimo prie šios taisyklės metu susitariančiosios šalys nacionalinėse taisyklėse nėra nustačiusios reikalavimų dėl privalomo saugos diržų tvirtinimo įtaisų įrengimo sulenkiamosiose sėdynėse, jos gali ir toliau leisti jų neįrengti, kai suteikiamas nacionalinis patvirtinimas; šiuo atveju šių autobusų kategorijų tipų negalima patvirtinti pagal šią taisyklę.
-

1 PRIEDAS

PATVIRTINIMAS

(didžiausias formatas – A4 (210 × 297 mm))

Išdavė: administracijos pavadinimas

.....

.....

.....

dėl transporto priemonės tipo ⁽²⁾: PATVIRTINIMO SUTEIKIMO,
 TAIKYMO SRITIES IŠPLĖTIMO PATVIRTINIMO,
 ATSIŠAKYMO SUTEIKTI PATVIRTINIMĄ,
 PATVIRTINIMO PANAIKINIMO,
 VISIŠKO GAMYBOS NUTRAUKIMO,

atsižvelgiant į saugos diržų tvirtinimo įtaisus ir ISOFIX tvirtinimo sistemas bei ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo įtaisą, jei jie įrengti, pagal Taisyklę Nr. 14

Patvirtinimo Nr. Taikymo srities išplėtimo Nr.

1. Variklinės transporto priemonės prekės pavadinimas arba ženklas
2. Transporto priemonės tipas
3. Gamintojo pavadinimas ir adresas
4. Gamintojo atstovo, jei jis yra, pavadinimas ir adresas
5. Diržai ir įtraukikliai, kuriuos leidžiama montuoti prie transporto priemonėje įrengtų tvirtinimo įtaisų:

		Tvirtinimo įtaiso vieta (*)	
		Transporto priemonės konstrukcija	Sėdynės konstrukcija
Priekyje	Dešinioji sėdynė	{ apatiniai tvirt. įt. { kraštiniai vidiniai viršutinis tvirt. įt.	
	Vidurinė sėdynė	{ apatiniai tvirt. įt. { dešinėje kairėje viršutinis tvirt. įt.	
	Kairioji sėdynė	{ apatiniai tvirt. įt. { kraštiniai vidiniai viršutinis tvirt. įt.	
Rear	Dešinioji sėdynė	{ apatiniai tvirt. įt. { kraštiniai vidiniai viršutinis tvirt. įt.	
	Vidurinė sėdynė	{ apatiniai tvirt. įt. { dešinėje kairėje viršutinis tvirt. įt.	
	Kairioji sėdynė	{ apatiniai tvirt. įt. { kraštiniai vidiniai viršutinis tvirt. įt.	

(*) Reikiamoje vietoje įterpiama ši (-ios) raidė (-s):

- A, jei tai yra diržas, tvirtinamas trijuose taškuose;
 B, jei tai yra juosmens diržas;
 S, jei tai yra specialaus tipo diržas; šiuo atveju tipas nurodomas po antrašte „Pastabos“;
 Ar, Br arba Sr, jei tai yra diržai su įtraukikliais;
 Ae, Be arba Se, jei tai yra diržai su energijos sugerties įtaisais;
 Are, Bre arba Sre, jei tai yra diržai su įtraukikliais ir energijos sugerties įtaisais bent viename tvirtinimo įtaise.

Pastabos:.....

6. Sėdynių aprašas ⁽³⁾:
7. Sėdynės arba jos dalių reguliavimo, poslinkio ir fiksavimo įtaisų aprašas ⁽³⁾:
8. Sėdynės tvirtinimo įtaiso aprašas ⁽³⁾:
9. Tam tikro tipo saugos diržo, reikalingo tada, kai tvirtinimo įtaisas yra sėdynės konstrukcijoje arba turi energijos išsklaidymo įtaisą, aprašas:
10. Transporto priemonė pateikta tvirtinti:
11. Už patvirtinimo bandymus atsakinga technikos tarnyba:
12. Technikos tarnybos pateiktos ataskaitos data:
13. Technikos tarnybos pateiktos ataskaitos numeris:
14. Patvirtinimas suteiktas/taikymo srities išplėtimas patvirtintas/atsisakyta suteikti patvirtinimą/patvirtinimas panaikintas ⁽²⁾:
15. Patvirtinimo ženklo vieta ant transporto priemonės:
16. Vieta:
17. Data:
18. Parašas:
19. Prie šio pranešimo pridedami šie patvirtinimą suteikusių administracijos tarnybos užpildyti dokumentai, kuriuos galima gauti paprašius:
 - diržų tvirtinimo įtaisų, ISOFIX tvirtinimo sistemų, viršutinės juostos tvirtinimo įtaisų, jei jie įrengti, ir transporto priemonės konstrukcijos brėžiniai ir schemos;
 - diržų tvirtinimo įtaisų, ISOFIX tvirtinimo sistemų, viršutinės juostos, jei jie įrengti, ir transporto priemonės konstrukcijos nuotraukos;
 - sėdynių, jų tvirtinimo transporto priemonėje įtaisų, sėdynių reguliavimo ir poslinkio sistemų, sėdynių dalių ir jų fiksavimo įtaisų brėžiniai, schemos ir planai ⁽³⁾;
 - sėdynių, jų tvirtinimo įtaisų, sėdynių reguliavimo ir poslinkio sistemų, sėdynių dalių ir jų fiksavimo nuotraukos ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Patvirtinimą suteikusių/taikymo srities išplėtimą patvirtinusios/atsisakiusios suteikti patvirtinimą/patvirtinimą panaikinusios šalies skiriamasis numeris (žr. šioje taisyklėje pateiktas patvirtinimo nuostatas).

⁽²⁾ Išbraukti, kas nereikalinga.

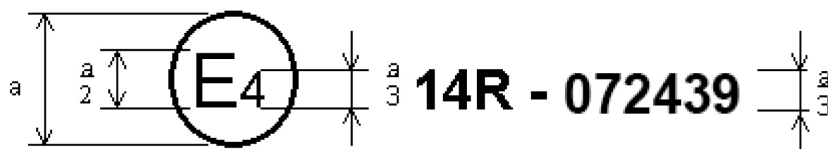
⁽³⁾ Tik jei tvirtinimo įtaisas įrengtas sėdynėje arba jeigu sėdynė prilaiko diržo juostą.

2 PRIEDAS

PATVIRTINIMO ŽENKLO IŠDĖSTYMAS

A MODELIS

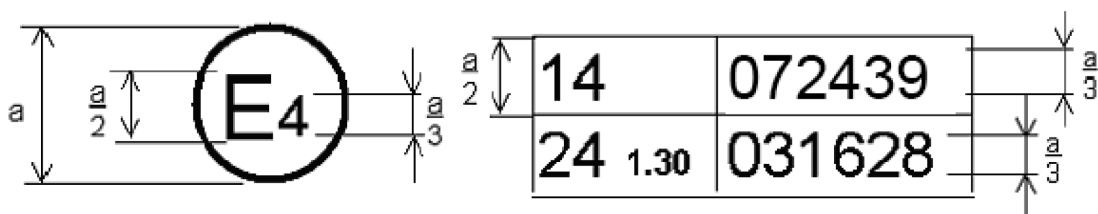
(žr. šios taisyklės 4.4 punktą)

 $a \geq 8 \text{ mm}$

Pateiktas prie transporto priemonės pritaistas patvirtinimo ženklas rodo, kad tam tikras transporto priemonės tipas buvo patvirtintas atsižvelgiant į saugos diržų tvirtinimo įtaisus Nyderlanduose (E 4) pagal Taisyklę Nr. 14; patvirtinimo numeris 072439. Du pirmieji patvirtinimo numerio skaitmenys rodo, kad suteikiant patvirtinimą į Taisyklę Nr. 14 jau buvo įtraukti 07 serijos pakeitimai.

B MODELIS

(žr. šios taisyklės 4.5 punktą)

 $a \geq 8 \text{ mm}$

Pateiktas prie transporto priemonės pritaistas patvirtinimo ženklas rodo, kad tam tikras transporto priemonės tipas buvo patvirtintas Nyderlanduose (E 4) pagal taisyklės Nr. 14 ir 24. (*) (Šioje taisyklėje pataisytas sugerties koeficientas yra $1,30 \text{ m}^{-1}$.) Patvirtinimo numeriai rodo, kad suteikiant šiuos patvirtinimus į Taisyklę Nr. 14 jau buvo įtraukti 07 serijos pakeitimai, o į Taisyklę Nr. 24–03 serijos pakeitimai.

(*) Antrasis numeris pateiktas tik kaip pavyzdys.

3 PRIEDAS

VEIKSMINGO DIRŽŲ TVIRTINIMO ĮTAISŲ VIETA

1 pavyzdys

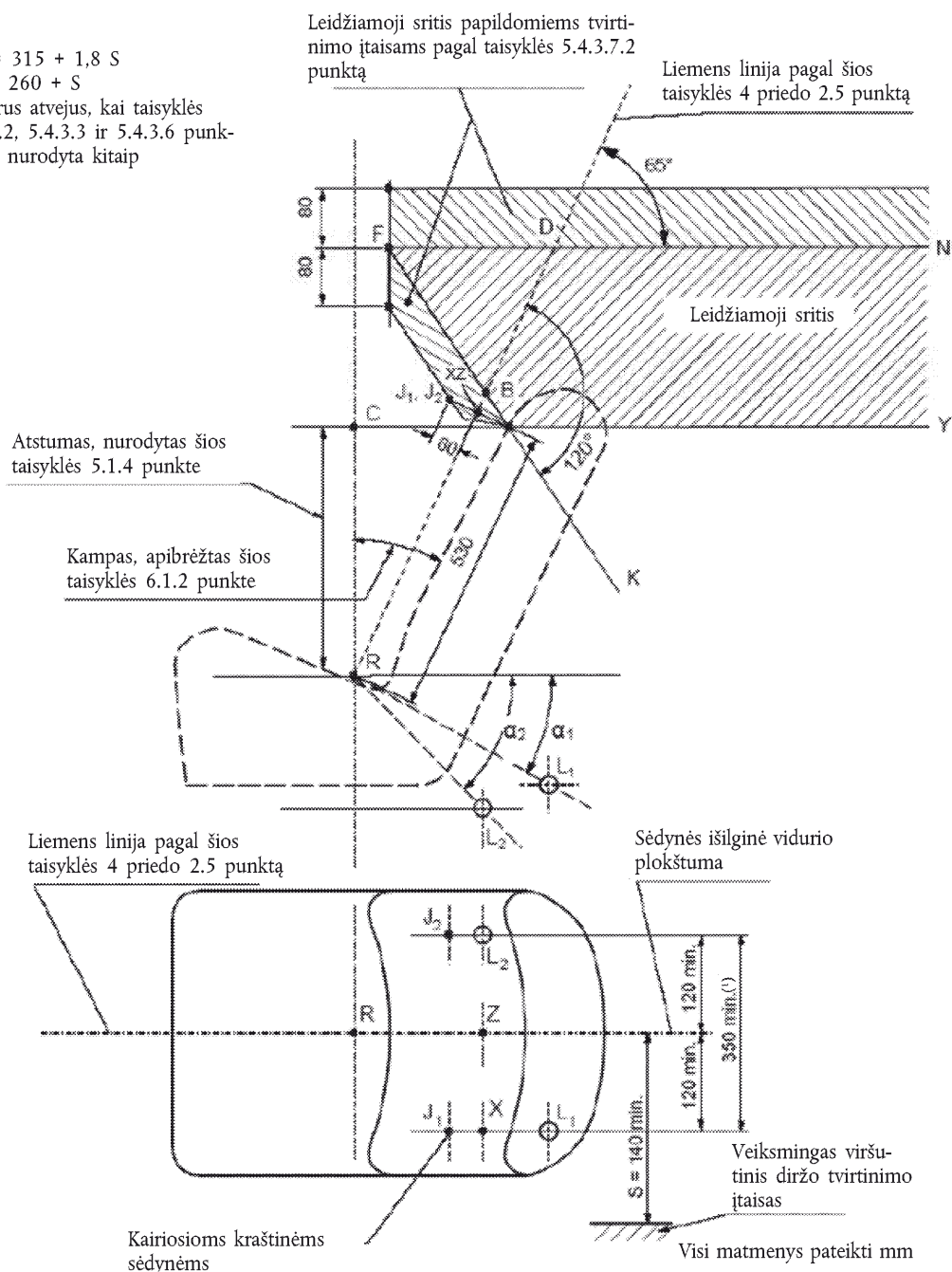
Veiksmingo diržų tvirtinimo įtaisų vietos

brėžinyje parodytas pavyzdys, kuriame viršutinis tvirtinimo įtaisas yra pritaisytas prie transporto priemonės kėbulo šoninio skydelio)

$$DR = 315 + 1,8 S$$

$$BR = 260 + S$$

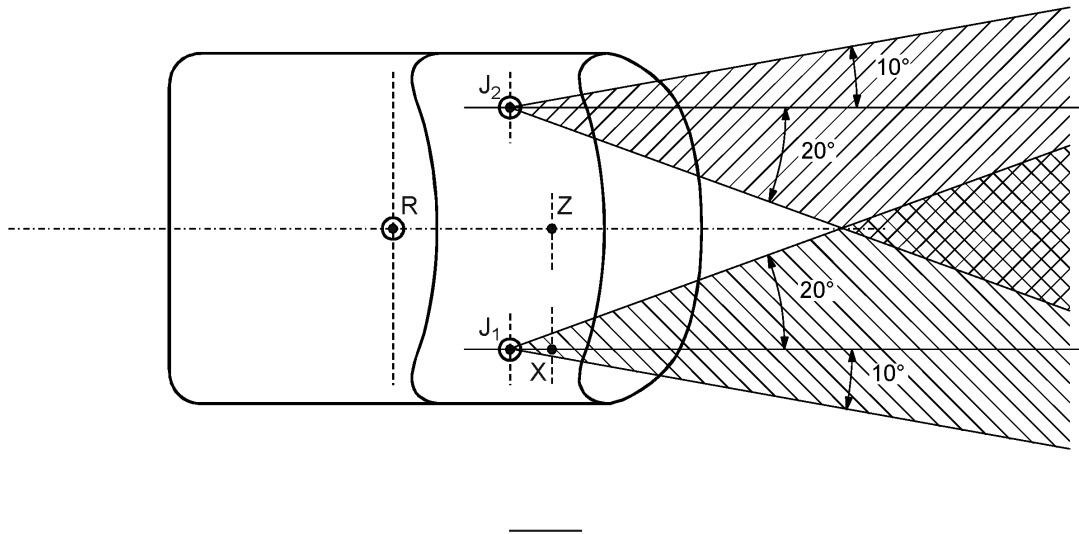
Išskyrus atvejus, kai taisyklės 5.4.3.2, 5.4.3.3 ir 5.4.3.6 punktuose nurodyta kitaip

(¹) M₁ ir N₁ kategorijų transporto priemonių galinėms vidurinėms sėdimosioms vietoms mažiausiai 240 mm.

2 pvz.,

Viršutiniai veiksmingo tvirtinimo įtaisai pagal taisyklės 5.4.3.7.3 punktą

4 PRIEDAS

H TAŠKO IR TIKROJO LIEMENS KAMPO NUSTATYMO TVARKA VARIKLINIŲ TRANSPORTO PRIEMONIŲ SĖDIMOSIOSE VIETOSE

1. PASKIRTIS

Šiame priede aprašyta tvarka naudojama nustatyti H taško vietą ir tikrąjį liemens kampą vienoje arba keliuose variklinės transporto priemonės sėdimosiose vietose ir patikrinti nustatytų duomenų ryšį su transporto priemonės gamintojo pateiktomis projekcinėmis specifikacijomis⁽¹⁾.

2. APIBRĖŽTYS

Šiame priede:

2.1. „Atskaitos duomenys“ – viena arba keletas pateiktų sėdimosios vietos charakteristikų:

2.1.1. H taškas, R taškas ir jų tarpusavio santykis;

2.1.2. tikrasis liemens kampas, projektinis liemens kampas ir jų tarpusavio santykis.

2.2. „Trimatis „H“ taško nustatymo įrenginys“ (3-D H įrenginys) – įtaisas, naudojamas nustatyti H taškus ir tikruosius liemens kampus. Šis įtaisas aprašytas šio priedo 1 priedėlyje.

2.3. „H taškas“ – transporto priemonės sėdynėje pagal toliau pateiktą 4 dalį įtaisyto 3-D H įrenginio liemens ir šlaunų sukimosi centras. H taškas yra įtaiso ašinės linijos, esančios tarp H taško matymo įtaisų bet kurioje 3-D H įrenginio pusėje, viduryje. Teoriškai H taškas atitinka R tašką (dėl leidžiamųjų nuokrypių žr. 3.2.2 punktą). Kai H taškas nustatomas 4 dalyje aprašyta tvarka, jis laikomas nekintamu sėdynės sėdimosios dalies atžvilgiu ir, reguliuojant sėdynę, juda kartu.

2.4. „R taškas“ arba „sėdimosios vietos atskaitos taškas“ – transporto priemonės gamintojo kiekvienai sėdimajai vietai apskaičiuotas projektinis taškas ir nustatytas trimatės atskaitos sistemos atžvilgiu.

2.5. „Liemens linija“ – 3 -D H įrenginio bandiklio, kai jis yra labiausiai į galą atitrauktoje padėtyje, ašinė linija.

2.6. „Tikrasis liemens kampas“ – kampas tarp vertikalios linijos, einančios per H tašką, ir liemens linijos, nustatytas naudojant 3-D H įrenginio nugarinės dalies kampo kvadrantą. Teoriškai tikrasis liemens kampas atitinka projektinį liemens kampą (dėl leidžiamųjų nuokrypių žr. 3.2.2 punktą).

2.7. „Projektinis liemens kampas“ – kampas tarp vertikalios linijos, einančios per R tašką, ir liemens linijos, kuri atitinka transporto priemonės gamintojo nustatytą sėdynės atlošo projekcinę padėtį.

2.8. „Keleivio simetrijos plokštuma“ (C/LO) – 3-D H įrenginio, esančio kiekvienoje nustatytoje sėdimosioje padėtyje, vidurio plokštuma; ją apibrėžia H taško koordinatės Y ašyje. Kiekvienos sėdynės simetrijos plokštuma sutampa su keleivio simetrijos plokštuma. Kitų sėdynių keleivio simetrijos plokštumą nustato gamintojas.

2.9. „Trimatė atskaitos sistema“ – sistema aprašyta šio priedo 2 priedėlyje.

2.10. „Atskaitos ženklai“ – ant transporto priemonės kėbulo esantys gamintojo nustatyti fiziniai taškai (angos, paviršiai, žymenys ar išrėžos).

2.11. „Transporto priemonės matuojamoji padėtis“ – transporto priemonės padėtis, apibrėžta atskaitos ženklų koordinatėmis trimatėje atskaitos sistemoje.

⁽¹⁾ Bet kurioje sėdimosioje vietoje, išskyrus priekines sėdynes, kuriose H taško negalima nustatyti naudojant „trimatį H taško nustatymo įrenginį“ arba procedūras, kompetentingos institucijos nuožiūra kaip atskaitos taškas gali būti naudojamas gamintojo nurodytas R taškas.

3. REIKALAVIMAI

3.1. Duomenų pateikimas

Kiekvienos sėdimosios vietos, apie kurią būtina pateikti atskaitos duomenis tam, kad būtų parodyta, jog laikomasi dabartinės taisyklės reikalavimų, visi arba atitinkamai atrinkti duomenys turi būti pateikti šio priedo 3 priedėlyje nurodyta forma:

3.1.1. R taško koordinatės trimatės atskaitos sistemos atžvilgiu;

3.1.2. projektinis liemens kampas;

3.1.3. visi nurodymai, reikalingi sėdynei nustatyti (jei reguliuojama) į matavimų padėtį, pateikiami 4.3 punkte.

3.2. Matavimų duomenų ir projektinių specifikacijų santykis

3.2.1. H taško koordinatės ir tikrojo liemens kampo vertė, gauta 4 dalyje nurodyta tvarka, turi būti palyginamos atitinkamai su transporto priemonės gamintojo nurodytomis R taško koordinatėmis ir projektine liemens kampo verte.

3.2.2. Nagrinėjamos sėdimosios vietos santykinės R ir H taškų padėties ir projekcinio liemens kampo bei tikrojo liemens kampo santykis turi būti pripažinti patenkinamais, jei H taško koordinatės yra 50 mm ilgio kraštinės kvadrato, kurio įstrižainės susikerta R taške, o tikrasis liemens kampas nesiskiria nuo projekcinio daugiau kaip 5°.

3.2.3. Jei šios sąlygos atitinka reikalavimus, R taškas ir projektinis liemens kampas turi būti naudojami parodyti, kad laikomasi šios taisyklės reikalavimų.

3.2.4. Jei H taškas arba tikrasis liemens kampas neatitinka ankstesnės 3.2.2 punkto reikalavimų, H taškas ir tikrasis liemens kampas turi būti nustatomi dar du kartus (iš viso tris kartus). Jei dviejų (iš šių trijų) matavimų rezultatai atitinka reikalavimus, turi būti taikomos 3.2.3 punkto sąlygos.

3.2.5. Jei mažiausiai dviejų iš trijų matavimų, aprašytų 3.2.4 punkte, rezultatai neatitinka 3.2.2 punkte aprašytų reikalavimų, arba negalima atlikti patikrinimo dėl to, kad transporto priemonės gamintojas nepateikė informacijos, susijusios su R taško padėtimi arba projektiniu liemens kampu, turi būti imamas trijų išmatuotų taškų centroidas arba trijų išmatuotų kampų vidurkis; laikoma, kad šie dydžiai turi būti taikytini kaip šioje taisyklėje nurodytas R taškas arba projektinis liemens kampas.

4. H TAŠKO IR TIKROJO LIEMENS KAMPO NUSTATYMO TVARKA

4.1. Transporto priemonė iš anksto kondicionuojama gamintojo nuožiūra 20 ± 10 °C temperatūroje, kad sėdynės medžiagos pasiektų kambario temperatūrą. Jei ant tikrintinos sėdynės anksčiau nėra sėdėta, 70–80 kg svorio asmuo (arba prietaisas) turi atsisėsti (būti padėtas) ant sėdynės du kartus ir pasėdėti po minutę, kad sėdimoji dalis ir atlošas būtų išpausti. Gamintojo reikalavimu, prieš montuojant 3-D H įrenginį, visos sėdynės dalys turi išbūti neapkrautos mažiausiai 30 min.

4.2. Transporto priemonė turi būti matuojamoje padėtyje, kaip anksčiau apibrėžta 2.11 punkte.

4.3. Jei sėdynė reguliuojama, pirma turi būti nustatyta toliausioje galinėje įprasto vairavimo arba važiavimo padėtyje, kaip nurodyta transporto priemonės gamintojo, atliekant tik išilginį sėdynės reguliavimą, išskyrus sėdynės padėtis, kurios nenaudojamos įprastai važiuojant. Kai yra kitų sėdynės reguliavimo būdų (vertikalus, polinkio kampo, atlošo ir kt.), juos taikant sėdynė turi būti nustatoma į transporto priemonės gamintojo nurodytą padėtį. Sėdynės su pakaba vertikali padėtis turi būti tiksliai užfiksuota ir atitikti gamintojo nurodytą įprasto važiavimo padėtį.

4.4. Sėdimosios vietos plotas, susiliečiantis su 3-D H įrenginiu, turi būti uždengtas reikiamo dydžio ir tinkamos faktūros lygiu muslino audklu, kurio viename kvadratiniam centimetrui yra 18,9 siūlo, o svoris 0,228 kg/m², arba panašių savybių megztu ar neaustiniu audklu. Jei bandymas su sėdyne atliekamas ne transporto priemonėje, grindys, ant kurių dedama sėdynė, turi būti tokių pačių savybių ⁽¹⁾ kaip transporto priemonės, kurioje sėdynė bus naudojama, grindys.

⁽¹⁾ Polinkio kampas, aukščio skirtumas su sėdynės montavimo elementais, paviršiaus faktūra ir kt.

- 4.5. 3-D H įrenginio sėdimosios ir galinės dalies junginys uždedamas taip, kad keleivio simetrijos plokštuma (C/LO) sutaptų su 3-D H įrenginio simetrijos plokštuma. Gamintojo prašymu 3-D H įrenginys gali būti paslinktas į vidų C/LO atžvilgiu, jei 3-D H įrenginys yra tiek pastumtas, kad dėl sėdynės krašto būtų neįmanoma 3-D H įrenginio išlyginti.
- 4.6. Pritaisomi pėdos ir blauzdos junginiai prie sėdimosios dalies junginio: atskirai arba naudojant T pavidalo strypą ir blauzdos junginį. Per H taško matymo įtaisus einanti linija turi būti lygiagreti su žeme ir statmena išilginei sėdynės simetrijos plokštumai.
- 4.7. 3-D H įrenginio pėdų ir kojų padėties sureguliuojamos toliau aprašoma tvarka.
- 4.7.1. Nustatyta sėdimoji vieta: vairuotojo ir kraštinio priekyje sėdinčio keleivio
- 4.7.1.1. Abu pėdų ir kojų junginiai turi būti traukiami į priekį taip, kad pėdos atsidurtų įprastinėje padėtyje ant grindų, jei būtina, tarp valdymo pedalų. Kai įmanoma, kairioji pėda turi būti padedama apytiksliai tokiu pačiu atstumu į kairę nuo 3-D H įrenginio simetrijos plokštumos, kaip dešinioji pėda – į dešinę. Jei reikia, skersinę 3-D H įrenginio padėtį rodantis gulsčiukas nustatomas horizontaliai, pareguliuojant sėdimąją dalį, jei būtina, arba atgal pastumiant kojų ir pėdų junginius. Per H taško matymo įtaisus einanti linija turi būti išlaikoma statmena išilginei sėdynės simetrijos plokštumai.
- 4.7.1.2. Jei kairiosios kojos nesiseka išlaikyti lygiagrečiai su dešiniąja, ir kairiosios kojos negali paremti konstrukcija, pastumkite koją tiek, kad ji būtų remiama. Turi būti išlaikomas matymo įtaisų centravimas.
- 4.7.2. Nustatyta sėdimoji vieta: galinė kraštinė
- Galinėse arba papildomose sėdynėse kojos išdėstomos taip, kaip nurodyta gamintojo. Jei pėdos remiasi į grindų dalis, kurios yra skirtingo lygio, priekinę sėdynę pirma paliečianti pėda turi būti laikoma atskaitine, o kita pėda turi būti padedama taip, kad gulsčiukas rodytų, jog skersinė įtaiso padėtis horizontali.
- 4.7.3. Kitos nustatytos sėdimosios vietos
- Turi būti laikomasi 4.7.1 punkte nurodytos tvarkos, išskyrus tai, kad pėdos turi būti išdėstomos taip, kaip apibrėžta transporto priemonės gamintojo.
- 4.8. Panaudojami blauzdos ir šlaunies pasvarai ir išlyginamas 3-D H įrenginys.
- 4.9. Nugarinė dalis palenkama į priekį iki priekinio stabdiklio ir, naudojant T pavidalo strypą, 3-D H įrenginys patraukiamas nuo atlošo.
- 4.9.1. Jei 3-D H įrenginys linkęs slinkti atgal, taikoma ši tvarka: 3-D H įrenginiui leidžiama slysti atgal tol, kol nereikės taikyti T pavidalo strypą veikiančios slinkimą ribojančios horizontaliosios apkrovos, t. y. tol, kol sėdimoji dalis palies atlošą. Jei būtina, iš naujo nustatoma blauzdos padėtis.
- 4.9.2. Jei 3-D H įrenginys nelinkęs slinkti atgal, taikoma ši tvarka: taikant T pavidalo strypą veikiančią slinkimą ribojančią horizontaliąją apkrovą, 3-D H įrenginys stumiamas atgal, kol sėdimoji dalis palies atlošą (žr. šio priedo 1 priedėlio 2 pav.).
- 4.10. 3-D H įrenginio nugarinės ir sėdimųjų dalių junginys ties klubų kampo kvadranto ir T pavidalo strypo įvorės jungtimi veikiamas 100 ± 10 N apkrova. Apkrovos veikimo kryptis išlaikoma lygiagreti su linija, einančia per minėtą sujungimą ir tašką, esantį virš šlaunų strypo įvorės (žr. šio priedo 1 priedėlio 2 pav.). Tada nugarinė dalis atsargiai priglaudžiama prie sėdynės atlošo. Per kitą procedūros dalį turi būti laikomasi atsargumo, kad 3-D H įrenginys nepasislinktų į priekį.
- 4.11. Pritaisomi dešinysis ir kairysis sėdmenų pasvarai, tuomet iš eilės – aštuoni liemens pasvarai. 3-D H įrenginį išlaikomas horizontalioje padėtyje.
- 4.12. Nugarinė dalis palenkama į priekį, kad sumažėtų sėdynės atlošo įtempimas. 3-D H įrenginys pasiūbuojamas į šonus 10° lanku (po 5° į kiekvieną pusę nuo vertikalios simetrijos plokštumos) visus tris ciklus, kad neliktų jokios trinties tarp 3-D H įrenginio ir sėdynės.

Siūbuojant 3-D H įrenginio T pavidalo strypas gali nukrypti nuo apibrėžto horizontalaus ir vertikalios centravimo padėties. Todėl siūbuojant T pavidalo strypas turi būti prilaikomas naudojant tinkamą šoninę apkrovą. Laikant T pavidalo strypą ir siūbuojant 3-D H įrenginį, turi būti laikomasi atsargumo, kad neatsargi išorinė apkrova nebūtų naudojama vertikalia, priekine ar atbuline kryptimis.

Šiame etape 3-D H įrenginio pėdų judėjimas nėra apribojamas ar sulaikomas. Jei pėdos keičia padėtį, tuo metu joms turi būti leidžiama likti toje padėtyje.

Nugarinė dalis atsargiai grąžinama prie sėdynės atlošo ir patikrinami abu gulsčiukai; jie turi rodyti horizontalią padėtį. Jei siūbuojant 3-D H įrenginį pėdos pasislinko, jos turi būti išdėstytos toliau pateikta tvarka.

Abi pėdos pačiam pakeliamos nuo grindų kiek reikia, kol pėdos nustos judėti. Keliant pėdas turi būti įmanoma laisvai pasukti; neturi būti naudojama priekinė arba šoninė apkrovos. Kai kiekviena pėda grąžinama į apatinę padėtį, kulnas turi liesti tam skirtą konstrukciją.

Patikrinama, ar šoninis gulsčiukas rodo horizontalią padėtį; jei reikia, nugarinės dalies viršus pastumiamas iš šono tiek, kad 3-D H įrenginio sėdimoji dalis ant sėdynės būtų horizontali.

- 4.13. Laikydami T pavidalo strypą, kad 3-D H įrenginiui ant sėdimosios dalies nebūtų leidžiama judėti į priekį, atliekami šie veiksmai:

a) nugarinė dalis priglaudžiama prie sėdynės atlošo;

b) maždaug ties liemens pasvarų viduriu nugarinės dalies kampo strypas protarpiais veikiamas ne didesne kaip 25 N horizontalia atgal veikiančia apkrova, kol pagal klubų kampo kvadrantą bus matyti, kad nuėmus apkrovą yra pasiekta stabili padėtis. Turi būti laikomasi atsargumo, kad 3-D H įrenginiui nebūtų taikomos išorinės žemyn arba iš šono veikiančios apkrovos. Jei reikia kitaip reguliuoti 3-D H įrenginio lygį, nugarinė dalis pasukama į priekį, iš naujo pareguliuojamas lygis ir procedūra pakartojama nuo 4.12 punkto.

- 4.14. Atliekami visi toliau nurodyti matavimai.

4.14.1. H taško koordinatės matuojamos atsižvelgiant į trimatę atskaitos sistemą.

4.14.2. Pagal 3-D H įrenginio nugarinės dalies kampo kvadrantą tikrasis liemens kampas nustatomas tada, kai bandiklis yra labiausiai nutolęs į galą.

4.15. Jei norima pakartoti 3-D H įrenginio įrengimą, sėdynės mazgas turėtų likti neapkrautas mažiausiai 30 min. iki pakartotinio įrengimo. 3-D H įrenginys neturi būti paliktas ant sėdynės mazgo ilgiau, nei reikia laiko bandymui atlikti.

4.16. Jei toje pačioje eilėje esančios sėdynės gali būti laikomos panašiomis (daugiavietė sėdynė, vienodos sėdynės ir kt.), kiekvienai sėdynių eilei turi būti nustatomas tik vienas H taškas ir vienas tikrasis liemens kampas; šio priedo 1 priedėlyje aprašytas 3-D H įrenginys bus naudojamas vienoje vietoje, ir tai bus taikoma visai sėdynių eilei. Ta vieta turi būti:

4.16.1. priekinėje eilėje – vairuotojo sėdynė;

4.16.2. galinėje eilėje arba eilėse – kraštinė sėdynė.

1 priedėlis

TRIMAČIO H TAŠKO ĮRENGINIO APRAŠAS (*)

(3-D H įrenginys)

1. Nugarinė ir sėdimoji dalys

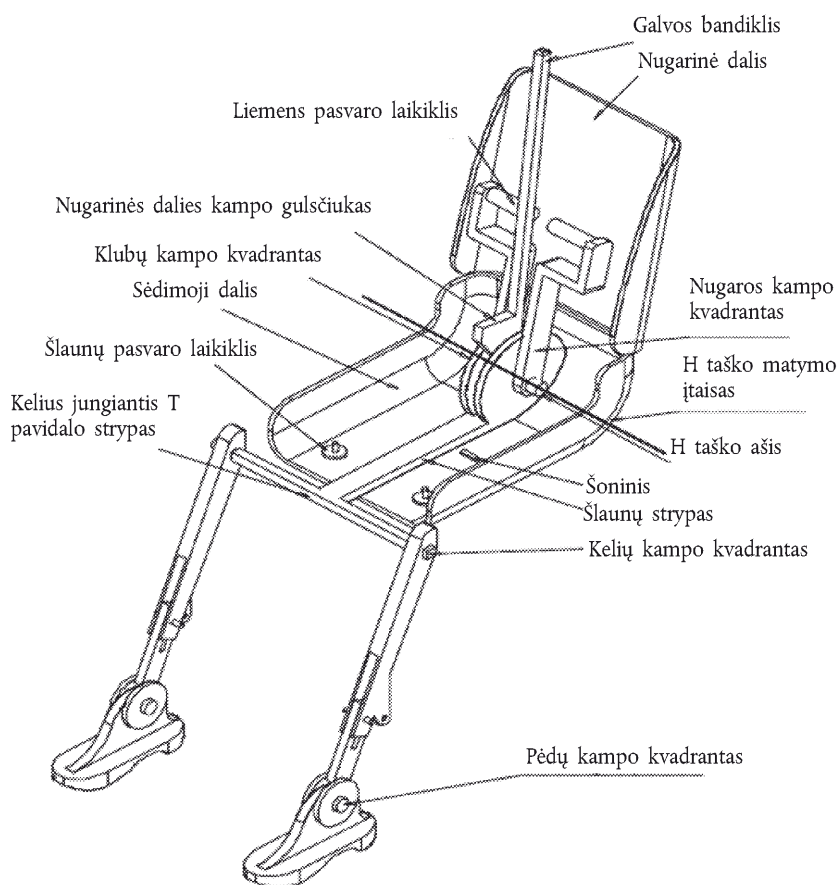
Nugarinė ir sėdimoji dalys sukonstruotos iš sustiprinto plastiko ir metalo; jos imituoja žmogaus liemenį ir šlaunis, mechanškai sujungtas H taške. Prie šarnyro H taške pritvirtinto bandiklio yra pritvirtintas kvadrantas, skirtas tikrajam liemens kampui matuoti. Šlaunų vidurio liniją ir klubų kampo kvadranto bazinę liniją sudaro prie sėdimosios dalies pritvirtintas reguliuojamas šlaunų strypas.

2. Kūno ir kojų elementai

Blauzdų segmentai prijungti prie sėdimosios dalies junginio ties kelių jungiančiu T pavidalo strypu, kuris yra šoninis reguliuojamo šlaunų strypo tęsinys. Blauzdų segmentuose įrengti kvadrantai kelių sulenkimo kampui matuoti. Batų ir pėdų junginiai sukalibruoti pėdos kampui matuoti. Įrenginio vieta erdvėje nustatoma dviem gulsčiukais. Atitinkamuose sunkio centruose pritvirtinami kūno elementų pasvarai, atstojantys 76 kg svorio vyriškos lyties asmens poveikį sėdynei. Turėtų būti patikrinta, ar visos 3-D H įrenginio jungtys gali būti lengvai sukiojamos be pastebimos trinties.

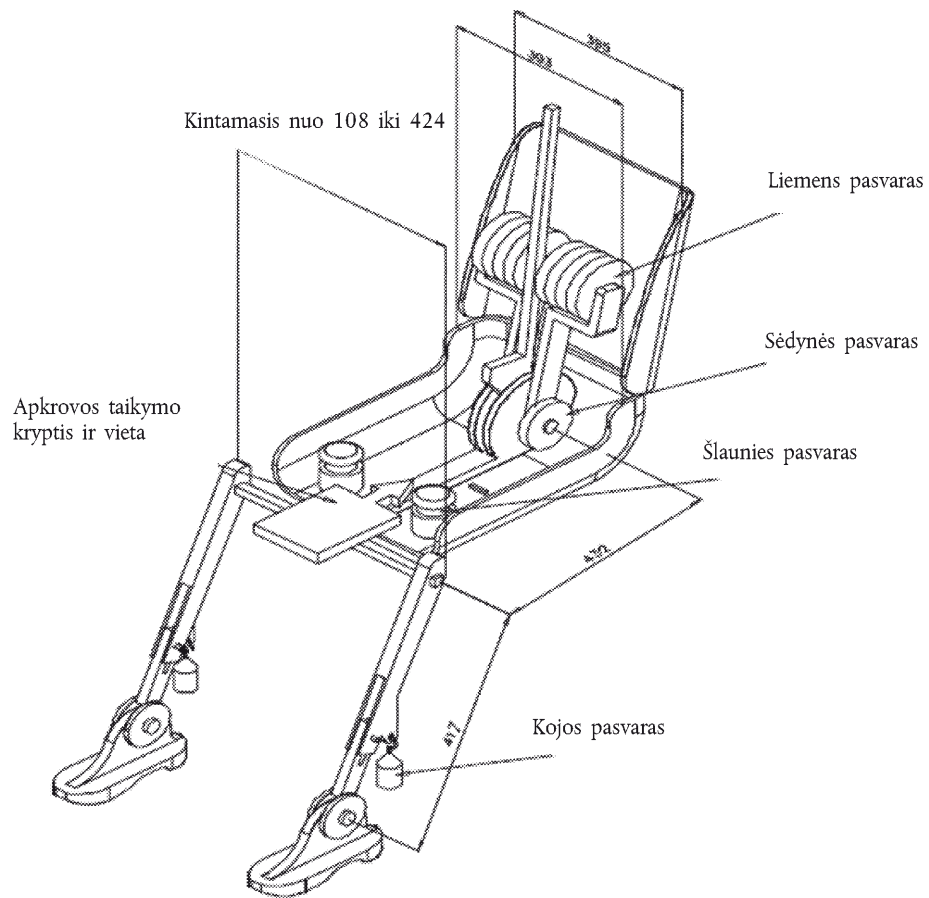
1 pavyzdys

3-D H įrenginio elementų pavadinimai

(*) Dėl išsamesnės informacijos apie 3-D H įrenginio konstrukciją kreipkitės į Automobilių inžinierių sąjungą adresu 400 Commonwealth DRIVE, Warrendale, Pennsylvania 15096, Jungtinės Amerikos Valstijos. Įrenginys atitinka ISO standarte 6549:1980 aprašytą įrenginį.

2 pavyzdys

3-D H įrenginio elementų matmenys ir apkrovos paskirstymas

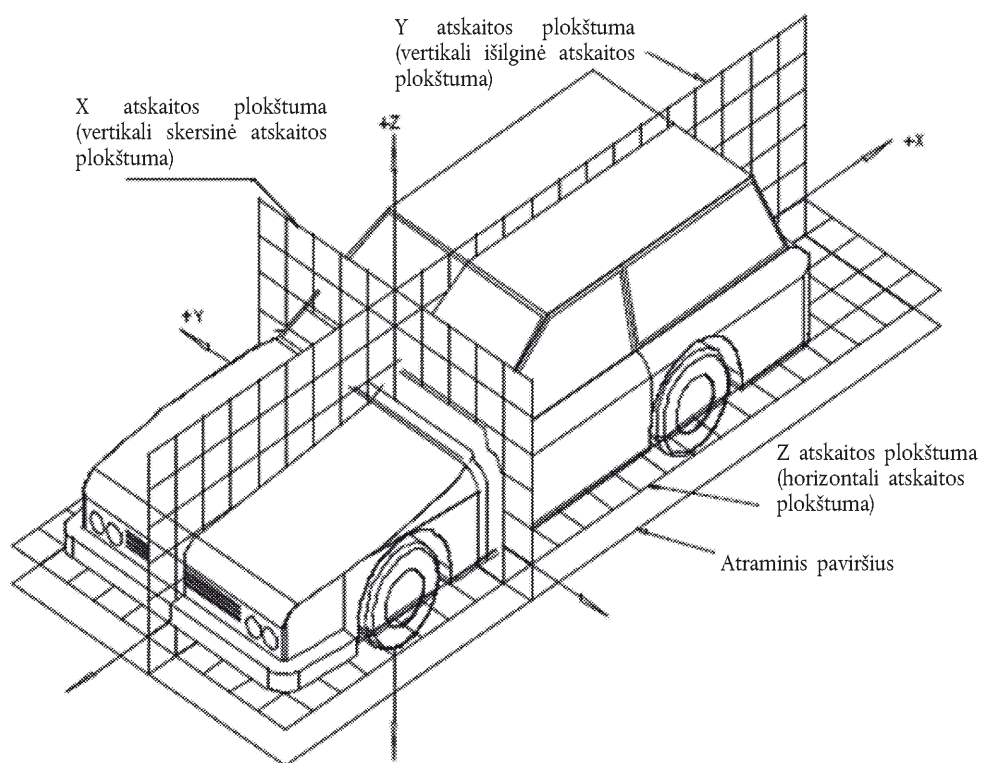
2 priedėlis

TRIMATĖ ATSKAITOS SISTEMA

1. Trimatę atskaitos sistemą apibrėžia trys stačiakampės plokštumos, nustatytos transporto priemonės gamintojo (žr. pav.) (*).
2. Transporto priemonės matuojamoji padėtis nustatoma pastačius transporto priemonę ant atraminio paviršiaus taip, kad atskaitos ženklų koordinatės atitiktų gamintojo nurodytas vertes.
3. R ir H taškų koordinatės nustatomos transporto priemonės gamintojo nustatytų atskaitos ženklų atžvilgiu.

Pavyzdys

Trimatės atskaitos sistema

(*) Atskaitos sistema atitinka standartą ISO 4130:1978.

3 priedėlis

SĖDIMŲJŲ VIETŲ ATSKAITOS DUOMENYS

1. Atskaitos duomenų kodavimas

Iš eilės išvardijami kiekvienos sėdimosios vietos atskaitos duomenys. Sėdimosios vietos identifikuojamos dviejų rašmenų kodu. Pirmasis rašmuo – tai arabiškasis skaitmuo, žymintis sėdynių eilę, skaičiuojant nuo transporto priemonės priekio. Antrasis rašmuo – tai didžioji raidė, žyminti sėdimosios vietos padėtį sėdynių eilėje, žiūrint transporto priemonės judėjimo į priekį kryptimi; vartojamos tokios raidės:

L – kairė

C – centras

R – dešinė

2. Transporto priemonės matuojamosios padėties aprašymas

2.1. Atskaitos ženklų koordinatės

X

Y

Z

3. Atskaitos duomenų sąrašas

3.1. Sėdimoji vieta:

3.1.1. R taško koordinatės

X

Y

Z

3.1.2. Projektinis liemens posvyrio kampas:

3.1.3. Sėdynės reguliavimo techninės sąlygos (*)

horizontali:

vertikali:

kampinė:

liemens kampas:

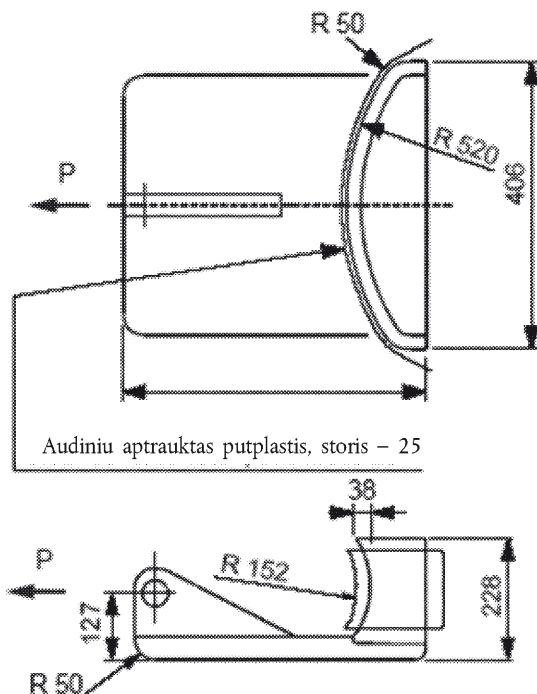
Pastaba. Kitų sėdimųjų vietų atskaitos duomenys išvardijami 3.2, 3.3 ir kituose punktuose.

(*) Išbraukti, kas nereikalinga.

5 PRIEDAS

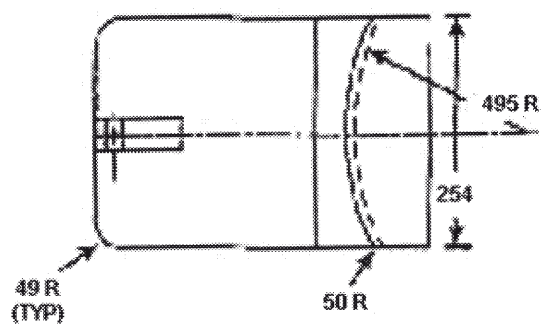
TRAUKOS ĮTAISAS

1 pavyzdys

Audiniu aptrauktas putplastis, storis – 25

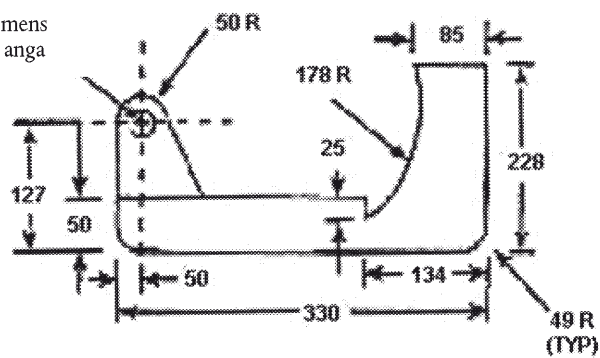
1a pavyzdys

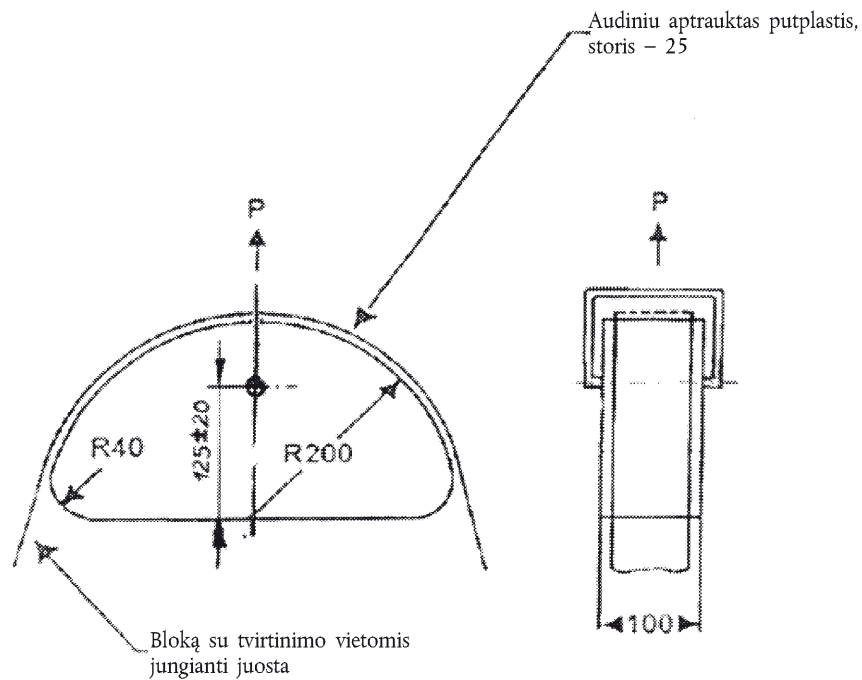
PASTABOS

1. Blokas aptrauktas 25 vid. tankio brezentu, padengtu akytąja guma
2. Visi matmenys pateikti milimetrais (mm)

19 skersmens
kiaurinė anga

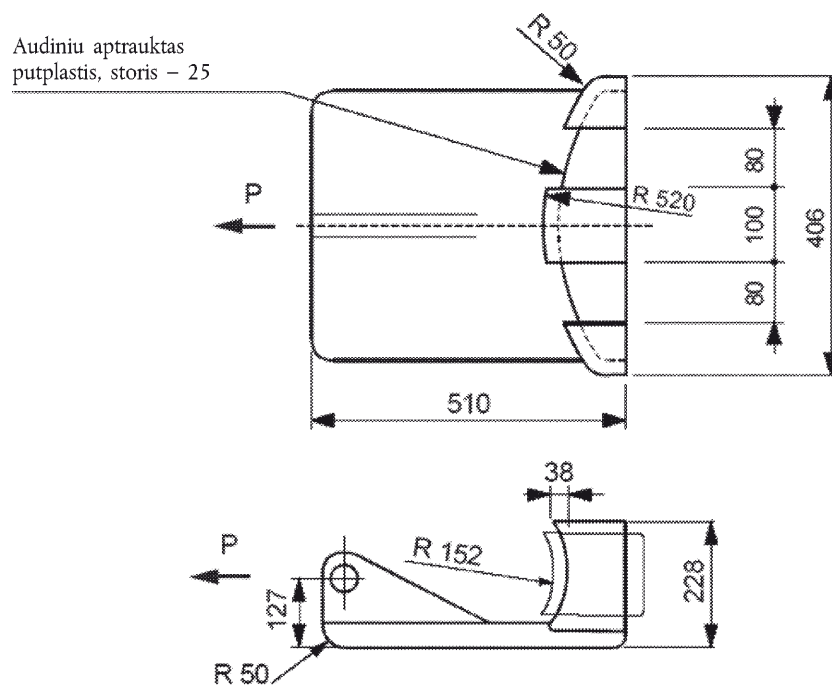
2 pavyzdys

Visi matmenys pateikti milimetrais (mm)

Norint užfiksuoti juostą, kad neišslystų per traukimo bandymą, peties diržo traukos įtaisą galima pakeisti pridedant du ribojimo kraštelius ir (arba) keletą varžtų.

3 pavyzdys

Visi matmenys pateikti milimetrais (mm)

6 PRIEDAS

MAŽIAUSIAS TVIRTINIMO VIETŲ SKAIČIUS IR APATINIŲ TVIRTINIMO ĮTAISŲ VIETA

Transporto priemonės kategorija	Į priekį atsuktos sėdynės				Atgal atsuktos
	Kraštinės		Centrinės		
	Priekinės	Kitos	Priekinės	Kitos	
M ₁	3	3	3	3	2
M ₂ ≤ 3,5 tonos	3	3	3	3	2
M ₃ ir M ₂ > 3,5 tonos	3 ⊕	3 arba 2 	3 arba 2 	3 arba 2 	2
N ₁	3	3 arba 2 ∅	3 arba 2 *	2	2
N ₂ ir N ₃	3	2	3 arba 2 *	2	2

Simbolių paaiškinimai:

2: du apatiniai tvirtinimo įtaisai, leidžiantys įrengti B tipo saugos diržą arba Br, Br3, Br4m ar Br4Nm tipų saugos diržus, kai to reikalaujama pagal Suvestinę rezoliuciją dėl transporto priemonių konstrukcijos (R.E.3), 13 priedo 1 priedėlis.

3: du apatiniai tvirtinimo įtaisai ir vienas viršutinis tvirtinimo įtaisas, leidžiantis įrengti trijose vietose tvirtinamą A tipo saugos diržą arba Ar, Ar4m arba Ar4Nm tipų saugos diržus, kai to reikalaujama pagal Suvestinę rezoliuciją dėl transporto priemonių konstrukcijos (R.E.3), 13 priedo 1 priedėlis.

∅: nurodo 5.3.3 punktą (leidžiami du tvirtinimo įtaisai, jei sėdynė yra praėjime viduje).

*: nurodo 5.3.4 punktą (leidžiami du tvirtinimo įtaisai, jei priekinis stiklas yra už atskaitos zonos).

: nurodo 5.3.5 punktą (leidžiami du tvirtinimo įtaisai, jei priekinis stiklas yra už atskaitos zonos).

⊕: nurodo 5.3.7 punktą (speciali sąlyga transporto priemonės viršutiniam aukštui).

Priedėlis

APATINIŲ TVIRTINIMO ĮTAISŲ VIETA. TIK KAMPAMS TAIKOMI REIKALAVIMAI

Sėdynė		M_1	Bet kokia kategorija, išskyrus M_1
Priekinė (*)	užrakto pusė (α_2)	$45^\circ - 80^\circ$	$30^\circ - 80^\circ$
	ne užrakto pusė (α_1)	$30^\circ - 80^\circ$	$30^\circ - 80^\circ$
	pastovus kampas	$50^\circ - 70^\circ$	$50^\circ - 70^\circ$
	daugiavietė sėdynė – užrakto pusė (α_2)	$45^\circ - 80^\circ$	$20^\circ - 80^\circ$
	daugiavietė sėdynė – ne užrakto pusė (α_1)	$30^\circ - 80^\circ$	$20^\circ - 80^\circ$
	reguliuojamoji sėdynė, kurios atlošo kampas $< 20^\circ$	$45^\circ - 80^\circ$ (α_2) (*) $20^\circ - 80^\circ$ (α_1) (*)	$20^\circ - 80^\circ$
Galinė #		$30^\circ - 80^\circ$	$20^\circ - 80^\circ \Psi$
Sulenkiamoji	Diržo tvirtinimo įtaisai nereikalingi. Jei yra tvirtinimo įtaisai, žr. priekinių ir galinių sėdynių kampų reikalavimus.		

Pastabos.

#: kraštinė ir vidurinė.

(*) jei kampas nepastovus, žr. 5.4.2.1 punktą.

 Ψ : $45-90^\circ$ M_2 ir M_3 kategorijos transporto priemonių atveju.

7 PRIEDAS

DINAMINIS BANDYMAS, KAIP ALTERNATYVA SAUGOS DIRŽO TVIRTINIMO ĮTAISŲ STATINIAM TVIRTUMO BANDYMU

1. TAIKYMO SRITIS

Šiame priede aprašomas dinaminis vežimėlio bandymas, kurį galima atlikti kaip alternatyvą saugos diržo tvirtinimo įtaisų statiniam tvirtumo bandymui, aprašytam šios taisyklės 6.3 ir 6.4 punktuose.

Ši alternatyva gali būti taikoma automobilio gamintojo prašymu, sėdynių grupės atveju, kai visose sėdimosiose vietose yra įtaisyti trijose vietose tvirtinami saugos diržai, su kuriais siejamos krūtinės apkrovos ribotuvo funkcijos, ir kai sėdynių grupėje papildomai yra sėdimoji vieta, kuriai sėdynės konstrukcijoje yra įtaisytas viršutinis saugos diržo tvirtinimo įtaisas.

2. NURODYMAI

- 2.1. Atliekant šio priedo 3 dalyje nurodytą dinaminį bandymą, neturi būti jokio tvirtinimo įtaiso arba gretimos srities trūkio. Tačiau užprogramuotas trūkis reikalingas, norint patikrinti apkrovos ribotuvo veikimą.

Turi būti atsižvelgiama į apatinių veiksmingo tvirtinimo įtaisų mažiausių tarpų reikalavimus, apibrėžtus šios taisyklės 5.4.2.5 punkte, šios taisyklės 5.4.3.6 punkte apibrėžtus veiksmingų viršutinių tvirtinimo įtaisų reikalavimus ir, kai taikoma, į 2.1.1 punktą.

- 2.1.1. M_1 kategorijos transporto priemonėms, kurių bendra leidžiamoji masė ne didesnė kaip 2,5 tonos, viršutinis saugos diržo tvirtinimo įtaisas, jei pritaisytas prie sėdynės konstrukcijos, per bandymą neturi pasislinkti į priekį nuo skersinės plokštumos, einančios per bandomos sėdynės R ir C taškus (žr. šios taisyklės 3 priedo 1 pav.).

Atliekant bandymus su pirmiau neminėtomis transporto priemonėmis, viršutinis saugos diržo tvirtinimo įtaisas per bandymą neturi pasislinkti į priekį nuo skersinės plokštumos, palinkusios 10° į priekį ir einančios per sėdynės R tašką.

- 2.2. Transporto priemonėse, kuriose tokie įtaisai naudojami, poslinkio ir fiksavimo įtaisai, leidžiantys visiems keleiviams išlipti iš transporto priemonės, po bandymo turi išlikti valdomi ranka.
- 2.3. Transporto priemonės savininko instrukcijose turi būti nurodyta, kad kiekvienas saugos diržas gali būti pakeistas tik patvirtintu saugos diržu, skirtu tam tikrai transporto priemonės sėdimajai vietai, ir turi būti nurodytos sėdimosios vietos, kuriose galima įtaisyti atitinkamą saugos diržą su apkrovos ribotuvu.

3. DINAMINIO BANDYMO SĄLYGOS

3.1. Bendrosios sąlygos

Šiame priede aprašytam bandymui taikomos bendrosios šios taisyklės 6.1 punkte aprašytos sąlygos.

3.2. Įrengimas ir paruošimas

3.2.1. Vežimėlis

Vežimėlis turi būti sukonstruotas taip, kad atlikus bandymą nebūtų liekamosios deformacijos. Jis turi būti nukreipiamas taip, kad susidūrimo metu vertikalioje plokštumoje nuokrypis nebūtų didesnis kaip 5° , o horizontalioje – ne didesnis kaip 2° .

3.2.2. Transporto priemonės konstrukcijos pritvirtinimas

Transporto priemonės standumo požįūriu svarbi transporto priemonės konstrukcijos dalis, atsižvelgiant į sėdynių tvirtinimo įtaisyti ir saugos diržų tvirtinimo įtaisyti, turi būti pritaisyta ant vežimėlio, kaip nurodyta šios taisyklės 6.2 punkte.

3.2.3. Apsaugos įranga

- 3.2.3.1. Apsaugos įranga (sukomplektuotos sėdynės, saugos diržų įrenginiai ir apkrovos ribotuvai) turi būti įrengiama transporto priemonės konstrukcijoje pagal serijinės gamybos transporto priemonių specifikacijas.

Ant bandymų vežimėlio gali būti pritaisyti transporto priemonės elementai, esantys prieš bandomą sėdynę (prietaisų skydas, sėdynė ir kt., atsižvelgiant į bandomą sėdynę). Jei yra priekinė oro pagalvė, ji turi būti išjungta.

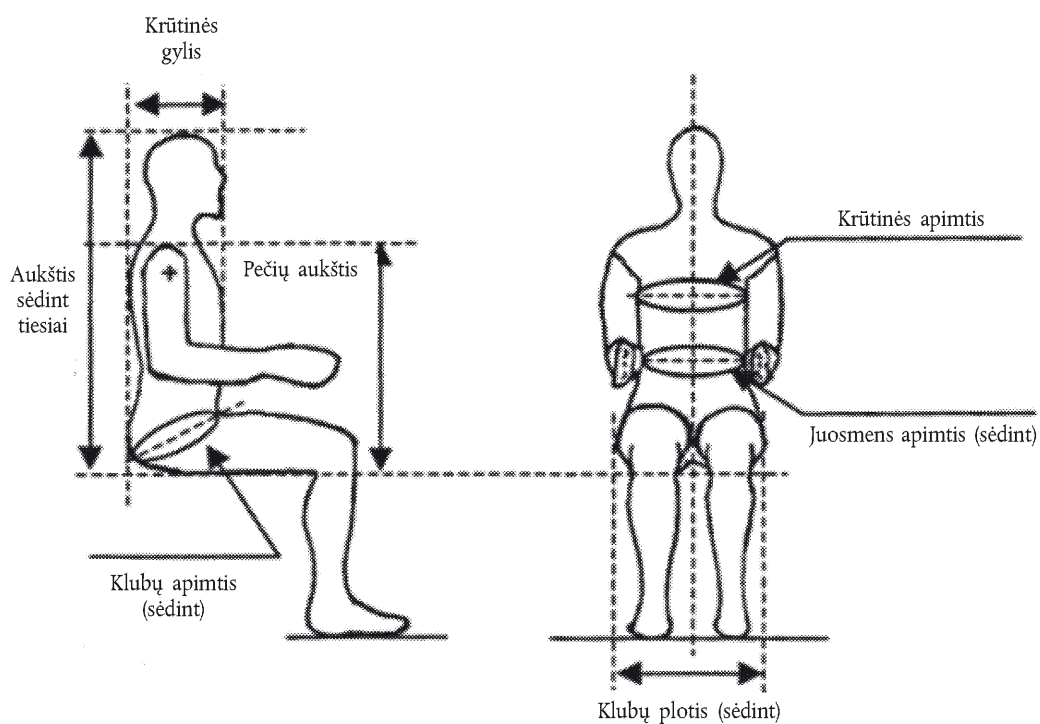
- 3.2.3.2. Gamintojai pageidaujant ir sutarus su technikos tarnyba, kuri atsakinga už bandymus, kai kurių sulaikymo sistemų sudedamųjų dalių, išskyrus sukomplektuotas sėdynes, saugos diržų įrenginius ir apkrovos ribotuvus, galima nemontuoti ant bandymų vežimėlio arba galima pakeisti sudedamosiomis dalimis, kurių standumas yra toks pat arba mažesnis ir kurių matmenys apima transporto priemonės salono įrangos matmenis, jei bandoma konfigūracija yra nepalanki bent tiek, kiek serijinė konfigūracija, atsižvelgiant į sėdynę ir saugos diržų tvirtinimo įtaisus veikiančias jėgas.
- 3.2.3.3. Sėdynės turi būti sureguliuotos taip, kaip reikalaujama šios taisyklės 6.1.2 punkte, įtaisytos už bandymus atsakingos technikos tarnybos parinktoje vietoje, stengiantis, kad tvirtinimo įtaisų tvirtumo atžvilgiu būtų kuo nepalankesnės sąlygos, suderinamos su manekenų montavimu transporto priemonėje.
- 3.2.4. Manekentai
- Ant kiekvienos sėdynės turi būti įtaisytas manekenas, kurio matmenys ir masė apibrėžti 8 priede, ir apjuostas transporto priemonėje įrengtu saugos diržu.
- Nebūtina jokia manekeno įranga.
- 3.3. Bandymas
- 3.3.1. Vežimėlis varomas taip, kad per bandymą jo greitis kistų 50 km/h. Vežimėlio lėtėjimas turi nepažeisti ribų, apibrėžtų Taisyklės Nr. 16 8 priede.
- 3.3.2. Jei taikoma, pagal automobilio gamintojo nurodymus suaktyvinami papildomi sulaikymo įtaisai (išankstinės apkrovos įtaisai ir kt., išskyrus oro pagalves).
- 3.3.3. Reikia patikrinti, ar saugos diržų tvirtinimo įtaisų poslinkis neviršija šio priedo 2.1 ir 2.1.1 punktuose nustatytų ribų.
-

8 PRIEDAS

MANEKENO SPECIFIKACIJOS (*)

Masė	97,5 ± 5 kg
Aukštis sėdint tiesiai	965 mm
Klubų plotis (sėdint)	415 mm
Klubų apimtis (sėdint)	1 200 mm
Juosmens apimtis (sėdint)	1 080 mm
Krūtinės gylis	265 mm
Krūtinės apimtis	1 130 mm
Pečių aukštis	680 mm
Visų ilgio matmenų leidžiamasis nuokrypis	± 5 %

Pastaba. Matmenų paaiškinimo eskizas pateikiamas paveiksle.

ŠONINIS VAIZDAS

PRIEKINIS VAIZDAS

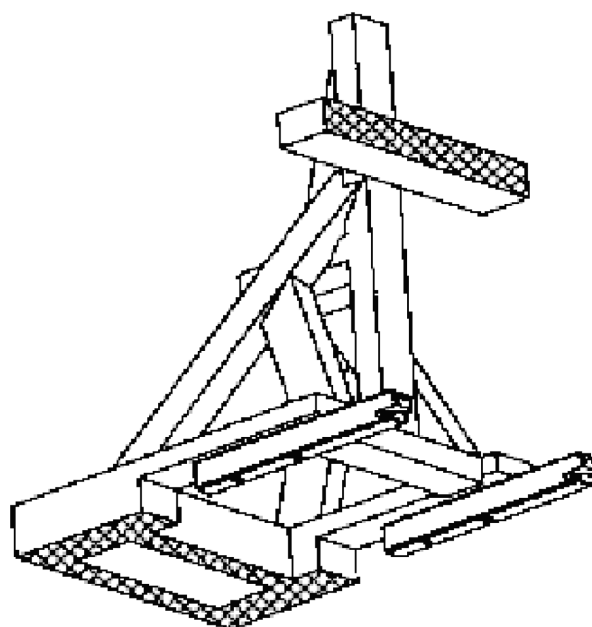
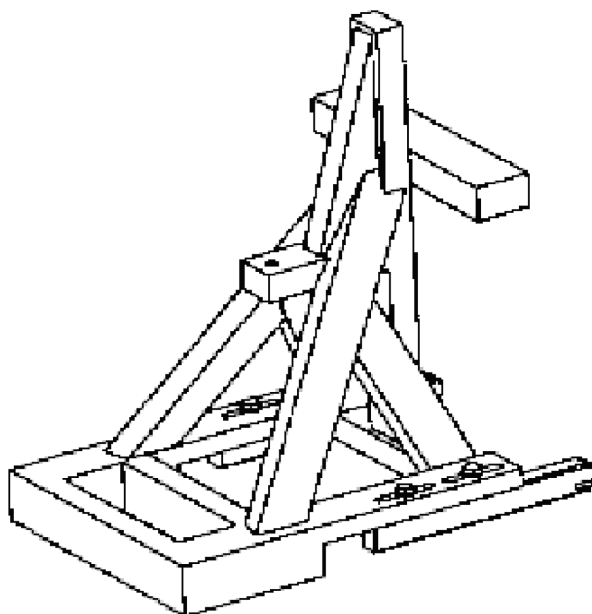
(*) Australijos konstravimo taisyklėje (ADR) 4/03 ir Federaliniame variklinių transporto priemonių saugos standarte (FMVSS) Nr. 208 aprašyti įrenginiai laikomi lygiaverčiais.

9 PRIEDAS

ISOFIX TVIRTINIMO SISTEMOS IR ISOFIX VIRŠUTINĖS JUOSTOS TVIRTINIMO ĮTAISAI

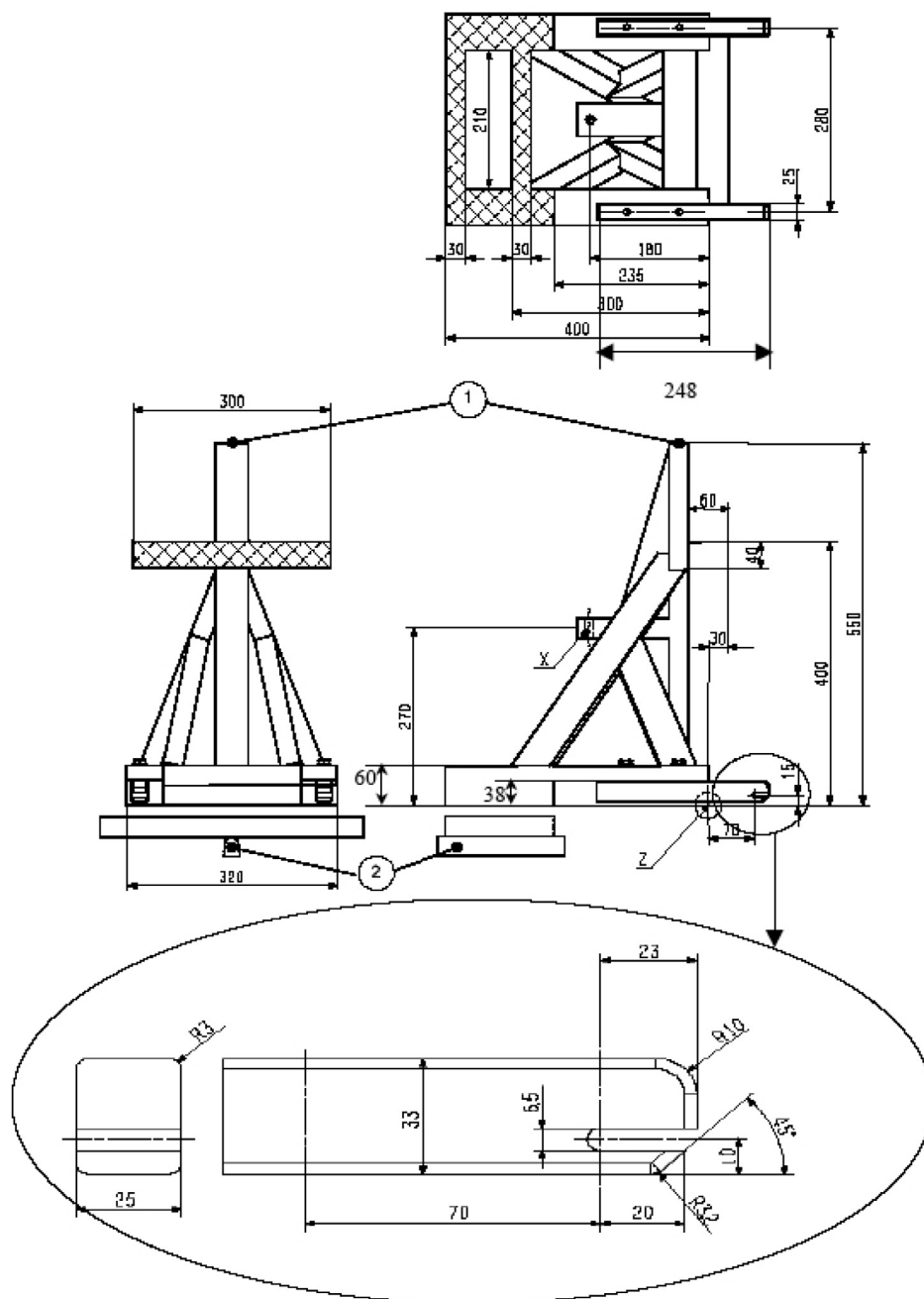
1 pavyzdys

Statinės jėgos taikymo įrenginys (SFAD), izometriniai vaizdai

2 pavyzdys

Statinės jėgos taikymo įrenginys (SFAD), matmenys

Matmenys pateikti milimetrais (mm)

Paaiškinimas:

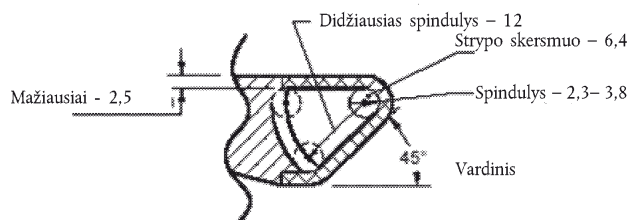
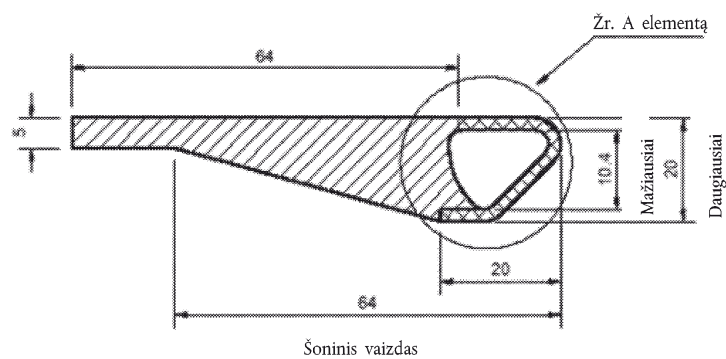
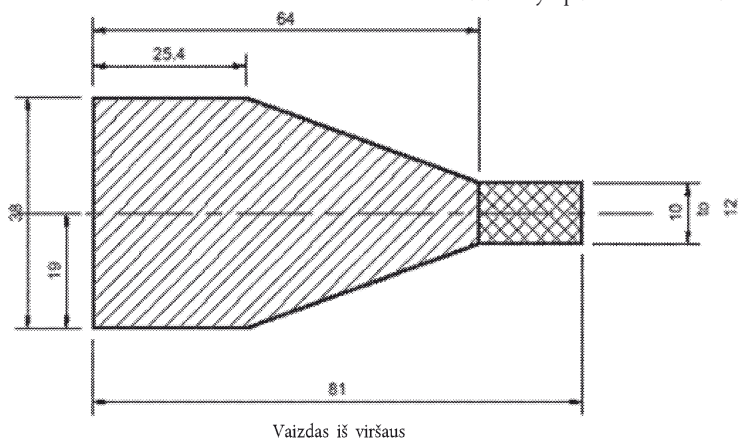
1. Viršutinės juostos tvirtinimo vieta.
2. Sukamasis tvirtinimo įtaisas standumo bandymui atlikti, kaip aprašyta toliau.

SFAD standumas, pritvirtinus prie standaus tvirtinimo strypo (-ų), kai priekinis SFAD skersinis remiasi į standų strypą, kurį centre laiko išilginė ašis, esanti 25 mm žemiau SFAD pagrindo (kad būtų galima lenkti ir sukti SFAD pagrindą), X taško judėjimas bet kuria kryptimi neturi būti didesnis kaip 2 mm, kai jėgos taikomos pagal šios taisyklės 6.6.4 punkto lentelę Nr. 1. Bet kokia ISOFIX tvirtinimo sistemos deformacija į matavimus neįtraukiama.

3 pavyzdys

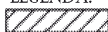
ISOFIX viršutinės juostos jungties (kilpos tipas) matmenys

Matmenys pateikti milimetrais (mm)

A elementas

LEGENDA:

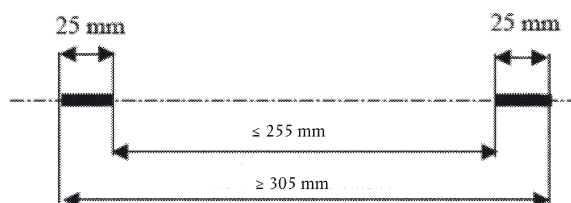
Aplinkinė konstrukcija (jei ji yra)

Sritis, kur turi būti visas juostos kilpos profilis

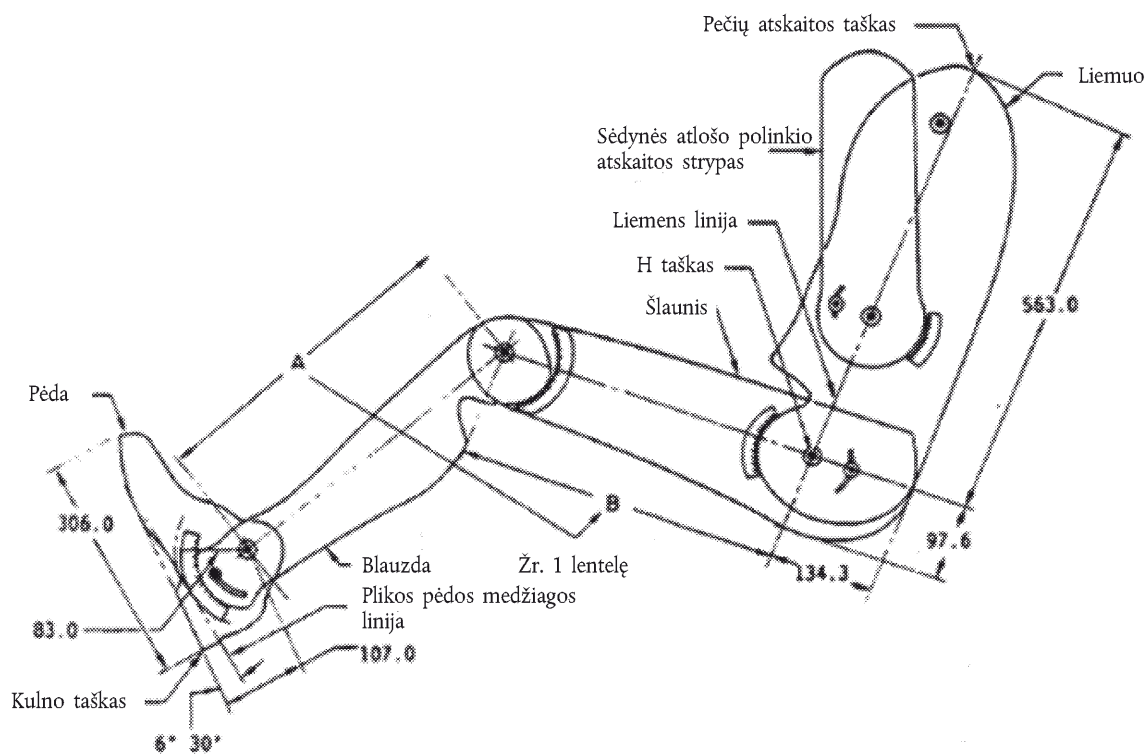
4 pavyzdys

Atstumas tarp abiejų apatinių tvirtinimo zonų

5 pavyzdys

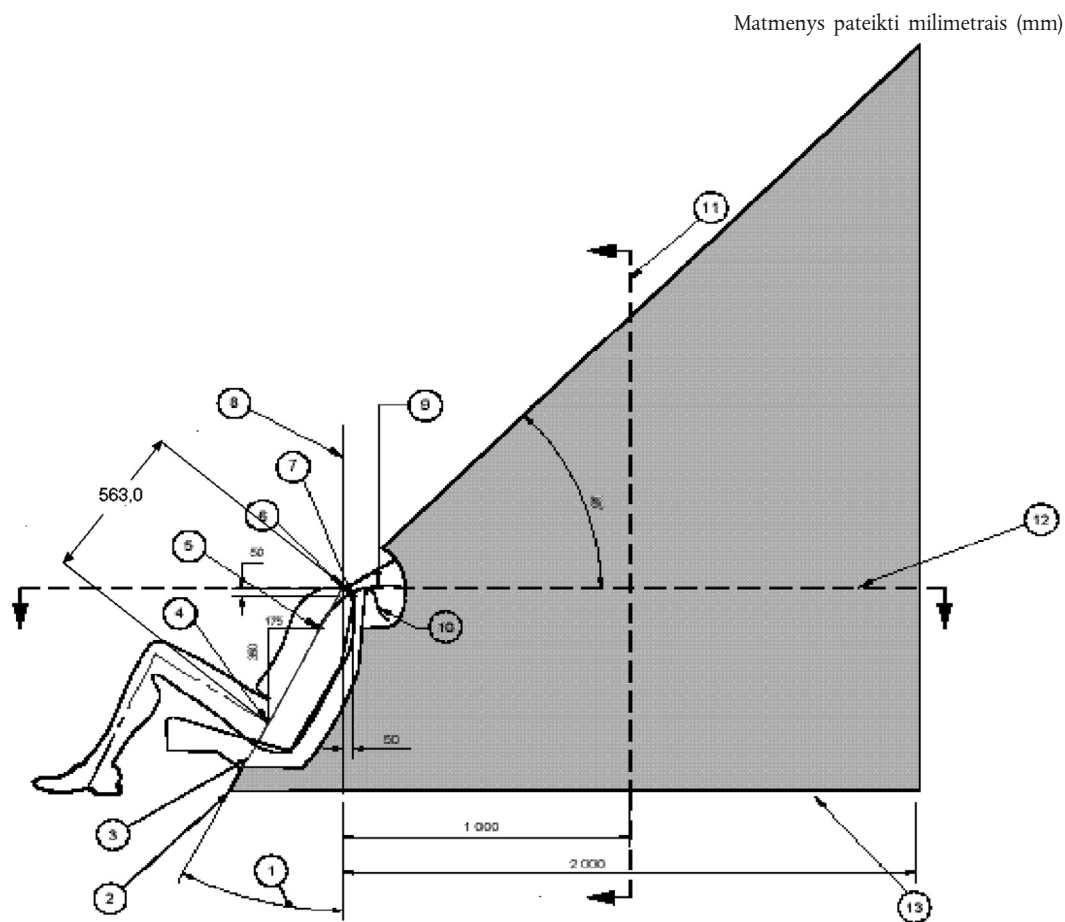
Dvimatis modelis

Pastaba: Matmenys pateikti milimetrais (mm)

6 pavyzdys

ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo vieta, ISOFIX zona – šoninis vaizdas

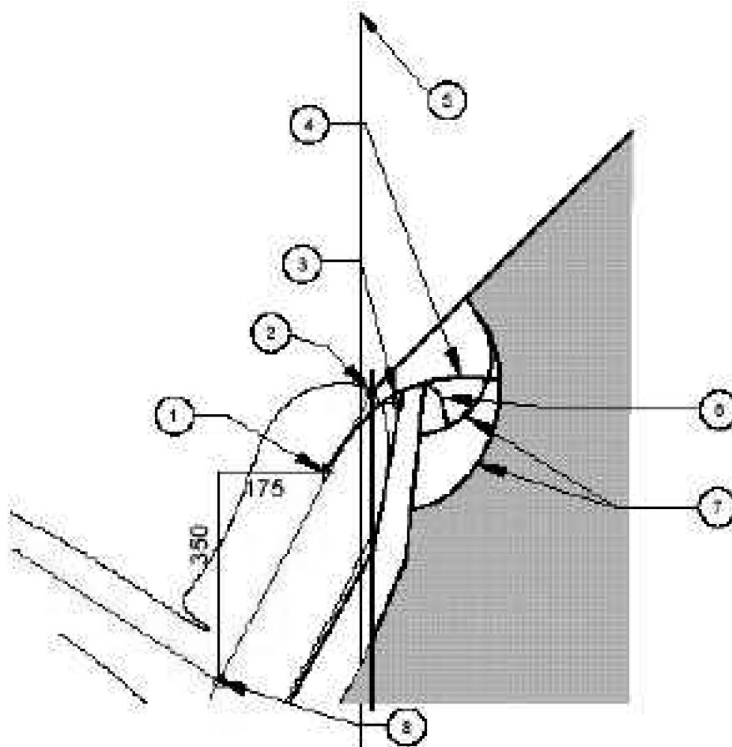

1. Galinis kampas
 2. Liemens linijos atskaitos plokštumos ir grindų sankirta
 3. Liemens linijos atskaitos plokštuma
 4. H taškas
 5. V taškas
 6. R taškas
 7. W taškas
 8. Vertikali išilginė plokštuma
 9. Apimantis juostos ilgis nuo V taško: 250 mm
 10. Apimantis juostos ilgis nuo W taško: 200 mm
 11. M plokštumos skerspjūvis
 12. R plokštumos skerspjūvis
 13. Linija žymi transporto priemonės grindų paviršių nurodytoje zonoje.
- 1 pastaba. Viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso, kuris skirtas sujungti su nuspulvintoje zonoje esančia viršutinės juostos kilpa, dalis.
- 2 pastaba. R taškas – pečių atskaitos taškas.
- 3 pastaba. V taškas – atskaitos taškas V, nutolęs 350 mm vertikaliai į viršų ir 175 mm horizontaliai atgal nuo H taško.
- 4 pastaba. W taškas – atskaitos taškas W, nutolęs 50 mm vertikaliai į apačią ir 50 mm horizontaliai atgal nuo R taško.
- 5 pastaba. M plokštuma – atskaitos plokštuma M, nutolusi 1 000 mm horizontaliai atgal nuo R taško.
- 6 pastaba. Toliausi priekiniai zonos paviršiai sukuriami ištiesiant dvi apimančias linijas per jų išplėstą intervalą priekinėje zonos dalyje. Apimančios linijos atitinka mažiausią nustatytą tipinių viršutinių juostų ilgį nuo CRS viršaus (W taškas) arba žemiau, CRS galinėje dalyje (V taškas).

7 pavyzdys

ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo vieta, ISOFIX zona – padidintas šoninis apimamos srities vaizdas

Matmenys pateikti milimetrais (mm)

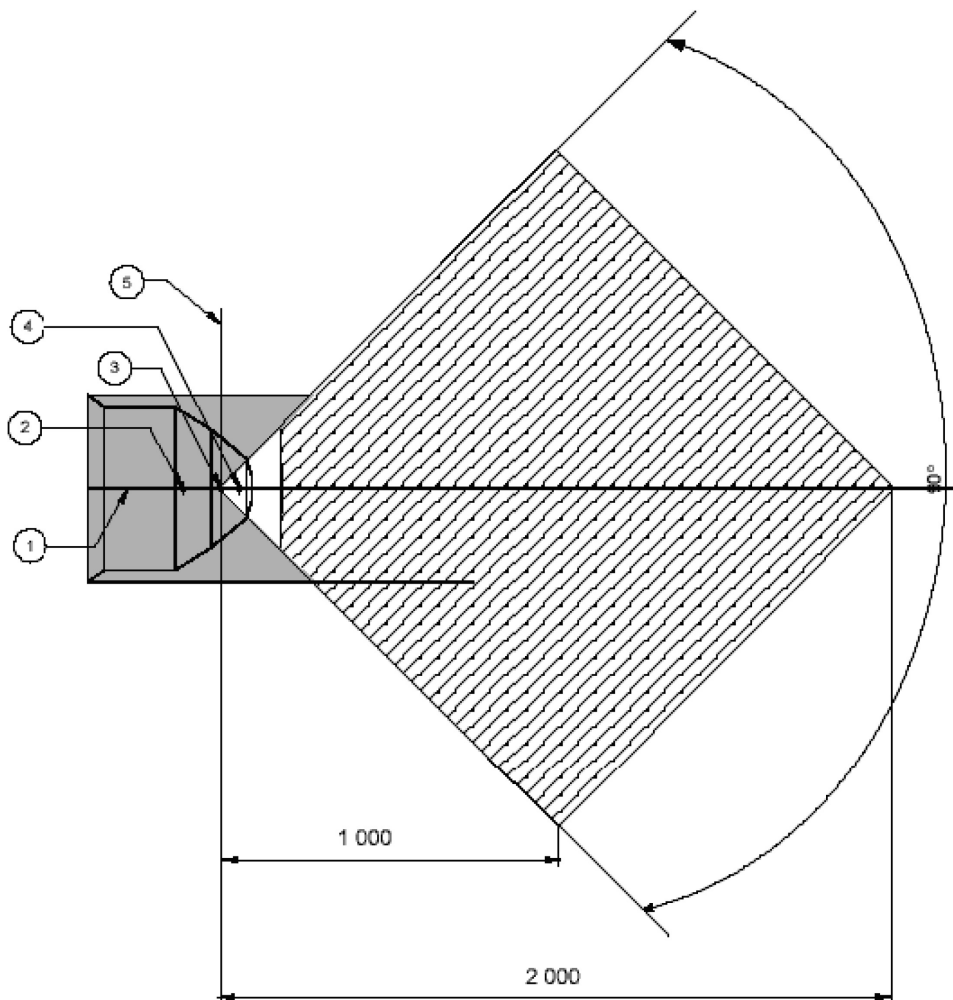

1. V taškas
 2. R taškas
 3. W taškas
 4. Apimantis juostos ilgis nuo V taško: 250 mm
 5. Vertikali išilginė plokštuma
 6. Apimantis juostos ilgis nuo W taško: 200 mm
 7. Apimančio ilgio sukurti lankai
 8. H taškas
- 1 pastaba. Viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso, kuris skirtas sujungti su nuspalvintoje zonoje esančia viršutinės juostos kilpa, dalis.
- 2 pastaba. R taškas – pečių atskaitos taškas.
- 3 pastaba. V taškas – atskaitos taškas V, nutolęs 350 mm vertikaliai į viršų ir 175 mm horizontaliai atgal nuo H taško.
- 4 pastaba. W taškas – atskaitos taškas W, nutolęs 50 mm vertikaliai į apačią ir 50 mm horizontaliai atgal nuo R taško.
- 5 pastaba. M plokštuma – atskaitos plokštuma M, nutolusi 1 000 mm horizontaliai atgal nuo R taško.
- 6 pastaba. Toliausi priekiniai zonos paviršiai sukuriama ištiesiant dvi apimančias linijas per jų išplėstą intervalą priekinėje zonos dalyje. Apimančios linijos atitinka mažiausią nustatytą tipinių viršutinių juostų ilgį nuo CRS viršaus (W taškas) arba žemiau, CRS galinėje dalyje (V taškas).

8 pavyzdys

SOFIX viršutinės juostos tvirtinimo vieta, ISOFIX zona – plano vaizdas
(R plokštumos skerspjūvis)

Matmenys pateikti milimetrais (mm)

1. Vidurio plokštuma

2. V taškas

3. R taškas

4. W taškas

5. Vertikali išilginė plokštuma

1 pastaba. Viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso, kuris skirtas sujungti su nuspalvintoje zonoje esančia viršutinės juostos kilpa, dalis.

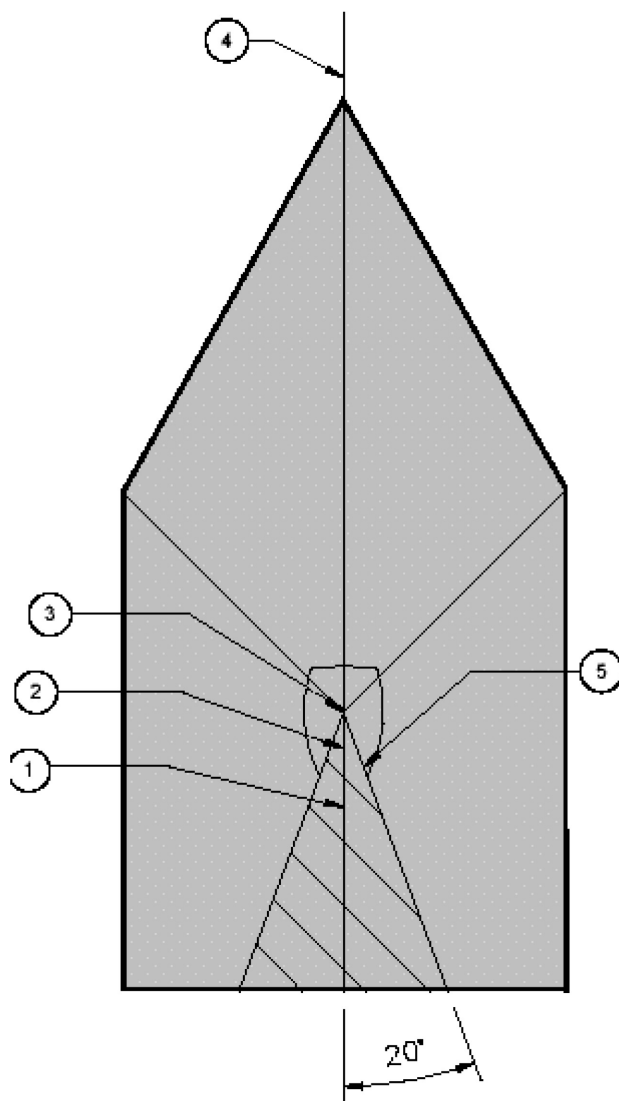
2 pastaba. R taškas – pečių atskaitos taškas.

3 pastaba. V taškas – atskaitos taškas V, nutolęs 350 mm vertikaliai į viršų ir 175 mm horizontaliai atgal nuo H taško.

4 pastaba. W taškas – atskaitos taškas W, nutolęs 50 mm vertikaliai į apačią ir 50 mm horizontaliai atgal nuo R taško.

9 pavyzdys

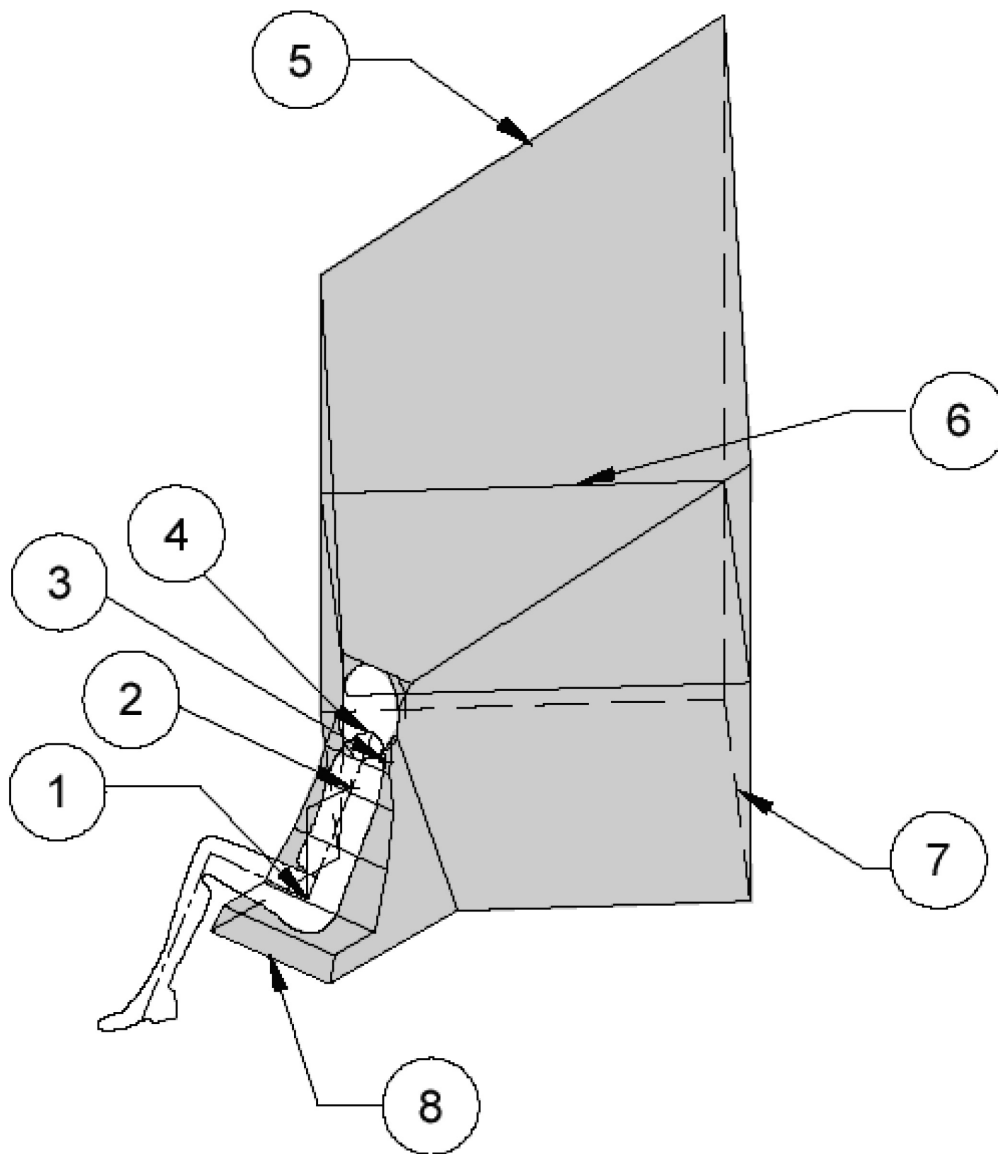
ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo vieta, ISOFIX zona – priekinis vaizdas

1. V taškas
 2. W taškas
 3. R taškas
 4. Vidurio plokštuma
 5. Srities vaizdas liemens atskaitos plokštumos kryptimi
- 1 *pastaba.* Viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso, kuris skirtas sujungti su nuspalvintoje zonoje esančia viršutinės juostos kilpa, dalis.
- 2 *pastaba.* R taškas – pečių atskaitos taškas.
- 3 *pastaba.* V taškas – atskaitos taškas V, nutolęs 350 mm vertikaliai į viršų ir 175 mm horizontaliai atgal nuo H taško.
- 4 *pastaba.* W taškas – atskaitos taškas W, nutolęs 50 mm vertikaliai į apačią ir 50 mm horizontaliai atgal nuo R taško.

10 pavyzdys

ISOFIX viršutinės juostos tvirtinimo vieta, ISOFIX zona – trimatis scheminis vaizdas

1. H taškas

2. V taškas

3. W taškas

4. R taškas

5. 45° plokštuma

6. R plokštumos skerspjūvis

7. Grindų paviršius.

8. Srities priekinis kraštas

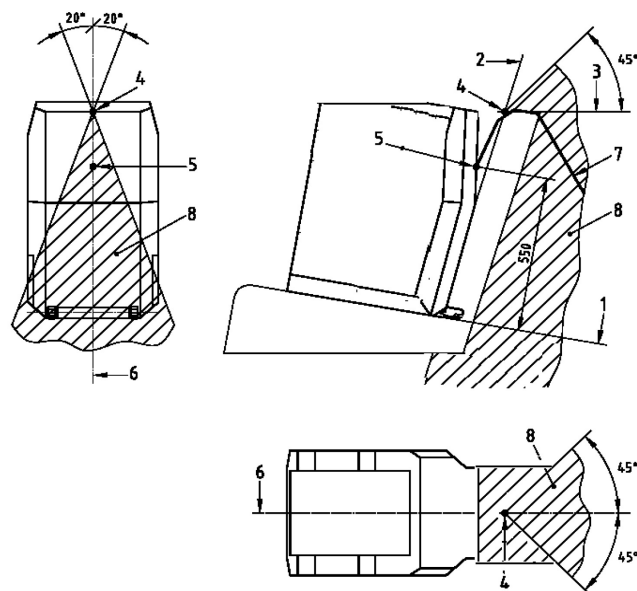
1 pastaba. Viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso, kuris skirtas sujungti su nuspalvintoje zonoje esančia viršutinės juostos kilpa, dalis.

2 pastaba. R taškas – pečių atskaitos taškas.

11 pavyzdys

Pakaitinis viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso vietos nustatymo būdas, naudojant „ISO/F2“ (B) įrangą, ISOFIX zona – vaizdas iš šono, iš viršaus ir iš galo

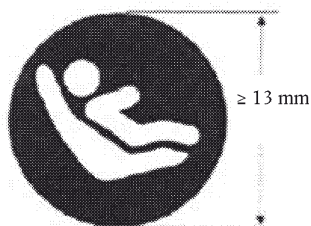
Matmenys pateikti milimetrais (mm)

1. „ISO/F2“ (B) įrangos horizontalusis paviršius.
2. „ISO/F2“ (B) įrangos galinis paviršius.
3. Horizontali sėdynės atlošo viršutinės dalies liestinė (paskutinis kietumo taškas, didesnis nei 50 pagal Šorą taikant A skalę).
4. 2 ir 3 sankirta.
5. Juostos atskaitos taškas.
6. „ISO/F2“ (B) įrangos centrinė linija.
7. viršutinės juostos jungtis
8. Tvirtinimo zonos ribos.

12 pavyzdys

ISOFIX apatinio tvirtinimo įtaiso simbolis

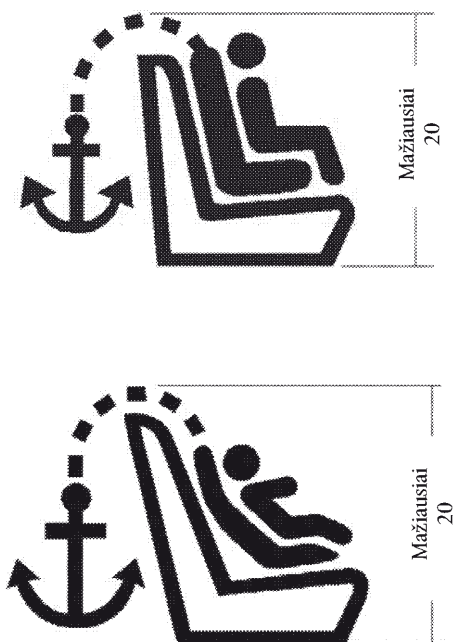

Pastabos.

1. Brėžinys neatitinka mastelio.
2. Simbolis gali būti parodytas veidrodiniame vaizde.
3. Simbolio spalvą pasirenka gamintojas.

13 pavyzdys

Simbolis naudojamas nustatyti uždengto viršutinės juostos tvirtinimo įtaiso vietą

Pastabos.

1. Matmenys pateikti milimetrais (mm).
2. Brėžinys neatitinka mastelio.
3. Simbolis turi būti aiškiai matomas arba dėl kontrastingų spalvų, arba dėl atitinkamo reljefo, jei yra išlietas arba išpaustas.